БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

41-дэхи жэлээ гарана.

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 167 (10535) | 1964 оной июлиин 16, четверг | Сэн 2 мүнгэн

Польшын Арадай Республикын тогтоһоор 20 жэлэй ойн һайндэртэ нүхэр Н. С. Хрущевой ошохоёо байһан тухай

Мэнэ һаяар Польшын Нэгэдэмэл Хүдэлмэришэнэй партиин Центральна Комитедэй, Польшын Арадай Республикын Гүрэнэй Соведэй болон Правительствын уряалаар, Польшын Арадай Республикын тогтоһоор 20 жэлэй ой гүйсэһэн һайндэртэ байлсахаяа Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедэй Нэгэдэхи секретарь, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр Никита Сергеевич Хрущев һамгантаяа Варшава ошохонь.

БИДЭНЭЙ ҺАНАЛ, БИДЭНЭЙ БАЯСХАЛАН — КРЕМЛЬДЭ

18 миллионһоо дээшэ хүнэй салин нэмээгдэхэнь

*Жэлдээ **3.300.000.000** түхэриг мүнгэн тэдээндэ үгтэхэ*

ИНТЕРВЬЮ: — ҮЙЛСЭДЭ, ТЕЛЕФОНООР, ГЭР БҮЛЭДЭ

Арад зонойнгоо амгалан тэнюун, баян дэлгэр, хүхюун жаргалтай ажаһуухын тула Коммунис парти, Советскэ правительствамнай хэмжээлэшэгүй ехэ хүдэлмэри хэжэ, энээндэ үдэр бүриин халуун анхарал оролдолго гаргажа байдаг.

Мүнөө СССР-эй Верховно Соведэй IV сесси дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ байһан эдэ шухала асуудалнууд энээниие үшөө дахин гэршэлэн харуулна.

Колхозуудай фермэ, гүүртэ, бригада бүхэндэ, магазин, столовс, больница соогууршье, гэр бүлэ бүхэндэ, үйлсэ гудамжааршье ябахада, хүн зон, үбгэн залуугүй, Совет гүрэнэйнгөө сэсэн мэргэн политикые магтажа, үнэн зүрхэнһөө баясан хөөрэлдэнэл.

Өөһэдынгөө сэдьхэлэй һанал бодолые хэлэжэ үгэхыень хэдэн хүнүүдтэ хандабабди.

Улаан-Үдын гол үйлсэдэ нэгэ шуурал сагаан толгойтой үбгэнөөр уулзабабди. Энэмнай Түнхэнэй үйлэдбэриин управлениин «Восточные Саяны» колхозой үнинэй гэшүүн **Жалсан Манзаргашеевич Дархахов** байба:

— Эгээн түрүүн 20-ёод ондо Шурай-Хобог нютагтаа хамтын ажалай эмхидхэгдэхэдэ, 2—3 хороод, нэгэ үнеэтэй коммунын гэшүүн болоод ороо бэлэйб. Тэрэ һээр 40 жэлдэ таһалгаряагүй хүмэршэ дарханаар хүдэлөө хүм. Мүнөө 68 наһа хүрэжэ пенсидэ гарашье һаа, шадалайнгаа зэргээр колхоздоо туһалардана. Энэ жэлдэ 70 ажалта үдэр олооб. Гар хүлэйнгөө бүтэн хада юу хэжэ гэрэй харамта боложо һууха биб даа. Нам шэтэ үндэр наһатай болоһон Даша Булзаев, Даша Ягдаев болон бусад, колхозой 20—30 үбгэд, хүгшэд, өөһэдынгөө һайн дураар колхоздоо туһаламсажал байдаг. Мүнөө гүрэнһөө пенси, тэдхэмжэ бүри ехээр абадаг болоходоо, манай хэхэ хэрэг дүүрээ гэжэ бидэ нюргаа үргэлөөд ябахагүй, Эхэ оронойнгоо анхарал оролдолгые баһал харюулха байхабди,—гээд үбгэн ехэл баяртай, омог дорюунаар саашаа алхалба.

Уужам сагаан Түгнэ нютагтаа түбхинэһэн «Знамя Ленина» колхозой контородо хонходобобди.

— Артелиин экономист **Дашабал Дамбаев** дуулажа байнаб. Нүхэр Н. С. Хрущевой элидхэл гү? Шагнаабди, шагнаабди. Ехэл һайн һайхан хэрэг шиидхэгдэхэнь даа. Тугаарай эртэ үглөөнэй конторын газаатуур үбгэд, хүгшэд суглараад, колхозой гэшүүдтэ пенси үгэдэг болохонь гэжэ угаа ехэ баяртайгаар, сэдьхэл зүрхөө ханангяар хөөрэлдэжэ байгаа һэн. Тэндэ байлсаһан 70 наһатай Дашабал Будаев иигэжэ хэлээ:

— Үнөөхи жаргалта байдал—коммунизм гээшэнь холо бэшэ болоол ха. Ямар һайхан саг бэ! Үри бэемнай дуратай газартаа гүрэнэй гаргашаар һурана. Хаанашье ошохо гэхэдэ, харгы уужам, хамаг үүдэн сэлеэтэй.

— Зүб даа. һайн даа, парти, правительствамнай, Никита Сергеевичнай,—гээд нүгөөдэ үбгэн Очир Будаевынь зүбшөөбэ.

— Зай нүхэд, иигээд миин һуултагүй. Үглөөдэрһөөл үбһэндэ гаража, хажуур сохихо, тармуур эшэлхэ хүрэтэр шадаха ажалаа хэжэ, колхоздоо туһалхал болообди, —гээд 65-тай Даша Иванов дурадхаба.

Улаан-Үдэ хотын Павловай нэрэмжэтэ үйлсын нэгэ үндэр сагаан байшангай 27-дохи байрын үүдэ татажа ороходо, гэрэй эзэн, врач **Рыгзен Будаевич Будаев** угтаба:

— Бидэ бүхы бүлөөрөө Н. С. Хрущевой элидхэл радиогоор шагнаад, үшөө дахин газетэ дээрэһээ уншажа байнабди. Медицинын хүдэлмэрилэгшэдэй салин хүлһэ дээшэлүүлхэдэнь манайхи мэтэ гэр соогоо арбаад шахуу хүнтэй бүлэдэ аргагүй ехэ туһа, тэдхэмжэ болохо. Иигэжэл ажабайдалнай жэлһээ жэлдэ баян дэлгэр боложо байна. Энээнэй түлөө улам һайнаар, улам оролдосотойгоор хүдэлхэ дуран хүрэнэ,—гэжэ тэрэ хөөрөө бэлэй.

УЛАМ ЖАРГАН АЖАҺУУХАМНАЙ

Москвада, Кремль соо, СССР-эй Верховно Соведэй IV сессиин нээгдэһэн тухай, тэрээн дээрэ Н. С. Хрущевой элидхэл хэһэн тухай мэдээсэлые радиогоор дуулаабди. Удаань Н. С. Хрущевой хэһэн «Арадай һуудал байдал улам һайжаруулха талаар КПСС-эй Программые бэелүүлхэ хэмжээнүүд тухай» элидхэлэй газетэдэ толилогдоод байхадань, манай үргэн олон колхознигууд тон ехээр һонирхон уншажа байнад.

Арадай ажаһуудал улам һайжаруулха талаар олон асуудалнууд тэндэ табигдана. Тэдэнэй нэгэниинь колхозой гэшүүдтэ сэхэ хабаатай асуудал. Энэ ушар манай артелиин гэшүүдые тон ехээр баясуулна. Колхозн игуудта саашадаа гүрэнэй зүгһөө пенси, тэдхэмжэ олгодог болохо тухай асуудал СССР-эй Верховно Совет хаража байна ха юм. Энэмнай хүдөөгэй таряашадай һуудал байдалда сэхэ хабаатай хэрэг гээшэл даа.

Партиин сэсэн мэргэн хүтэлбэриин ашаар колхозой таряашадай ажаһуудал үндэһөөрөө шэнэдхэн хубилгадаа.

Ажалшан бүхэн анхэ тэниглэн, али бүхы хэрэгсэлээр гүйсэд дүүрэн хангагданхай ажаһуудаг болоо. Хүдөөгэй ажалшадай һуудал байдал һүүлэй арбан жэлэй туршада бүришье һаа һайжараа. Энэмнай колхозой экономикын улам бэхижэһэнһээ болоно гээшэ. Хэнэйшье мэдэһээр, колхозой үйлэдбэрилһэн хүдөө ажахын али бүхы продуктнуудые гүрэмнай бэлэдхэхэдээ, нилээд үндэр сэнгээр худалдан абана. 1953 ондо бэлэдхэлэй сэн ямар хэмжээтэй байгааб, мүнөө ямар болооб—энэ ушар тухай Н. С. Хрущевой элидхэл соо тон элеэр харуулагдана.

Колхозой нийтын олзо доходой улам ехэ болохо тума гэшүүдэйнгээ ажаһуудал тушаа онсо анхарха арга олдоо. Илангаяа колхозн игуудайнгаа үндэр наһатай боложо, мүн элдэб ушарһаа дүлдыдан хүдэлмэриин хүсэ абахаяа болиходонь пенси үгэжэ байха шадалтай болообди. Бүхы наһаараа нийтын ажахые хүгжөөлсэхын хойноһоо оролдожо, өөһэдынгөө хубита нилээд оруулалсаһан хүнүүдтэ пенси, мүн ондоошье тэдхэмжэ үгэхэдэ али зэргын һайн, сэдьхэл зүрхыень хүдэлгэмөөр байдаг гээшэб.

Манайшье колхоз арга боломжоёо хараада абажа, колхозн игуудайнгаа—эрэшүүлэй 60 наһаяа, эхэнэрнүүдэй 55 наһаяа гүйсэхэдэнь, хамтын суглаагаар баталагдаһан тусхай гуримай ёһоор пенси үгэдэг болонхойбди. Ниитын ажалда хэр зэргэ хандалаг байһыень хараада абажа, үндэр наһатанда пенси болгон жэлдээ 60-һаа 180 түхэриг хүрэтэр мүнгэ түлэдэг болонхойбди. Гадна ажал дээрээ гэмтэжэ, инвалид болоһон гэшүүдтээ мүн лэ пенси үгэнэбди. Нарайтай болохо эхэнэрнүүд, элдэб үбшэндэ нэрбүүлэгшэд баһал колхозой зүгһөө тэдхэмжэдэ хүртэдэг гээшэ.

«Сибиряк» колхоз Түнхэнэй үйлэдбэриин управлени дотор эгээл томо колхоз юм. Тэрэнэй тосхон һууринуудта хамтадаа 3300 хүн ажаһуудаг. Эдэмнай колхозой гэшүүд, тэдэнэй гэр бүлынхид болоно. Тэдэнһээ 1100 гаран хүнэй хүдэлмэриин наһанай, колхозойнгоо ажал хүдэлмэри дээрэ хүдэлжэ ябадаг. Үндэр наһатай болоһон, нютаг тосхондоо хамтын ажал байгуулгада хабаадалсаһан, саашадаа нийтын ажахые хүгжөөхын түлөө уһаhан малгайгаа абангүй хүдэлжэ ябаһан 365 колхозн игуудай мүнөө үедэ колхозһоо пенси абадаг. Эдэ наһатайшуулда үгтэдэг мүнгэн хадаа артелиимнай жэл соо олоһон олзо доходой 2 процентһээ дээшэ хэмжээтэй болоно. Иимэ мүнгэ гаргашалха аргатайшье бди. 1963 ондо колхозоймнай мүнгэн олзо 860 мянган түхэриг болоо һэн. Мүнөө жэлдэ 1200 мянган түхэригтэ хүргэхөөр бодомжолонхойбди.

Тиигэбэшье колхозой зүгһөө гэшүүдтээ пенси үгэдэг гурим газар газарта, артель артельдэ элдэб янзаар тогтоогдонхой. Тэрэнь мэдээжэ хэрэг. Колхозн игуудые пенсеэр хангаха нэгэ гуримые гүрэн дотороо бии болгохо тухай асуудал тон зүбөөр, саг соогоо табигдаа. Иигээд байхада, колхозн игуудые пенсеэр хангалга лаб бата үндэһэ һууритай болохо байһаниинь дамжаггүй.

Колхозн игуудта үгтэхэ социальна тэдхэмжын мүнгэ зөөри бии болгохын тулада союзна фонд байгуулха гээшэ ехэ зүб даа. Тэндэ ганса колхозууд олзоһоо тусхай хэмжээтэйгээр мүнгэ оруулха бэшэ, мүн гүрэмнай өөрынгөө бюджедһээ нилээд ехэ хэмжээнэй мүнгэ энэ хэрэгтэ һомолжо, тэрэ фондодо оруулха байһаниинь али зэргын ехэ удхатай шанартайб. Ажалша түмэн таряашад үбгэрхэ үедэлхэдөө, үбшэлхэдөө, элдэб усал аюулда дайрагдахадаа, һанаа зоборигүй, анхэ тэниглэн ажаһууха эрхэ байдалтай болобо бшуу. Энэмнай эсэгэ ёһоной анхарал гээшэл!

Пенси тогтоохоодоо, тэрэ хүнэй колхозойнгоо нийтын ажалда хэр зэргээр хабаадалсаһан, хэр олон жэлдэ хүдэлһэн ушарыень хараада абаха байһаниинь баһал тон зүб. Энэ дурадхал ажалшадай эдэбхи үүсхэлые бадаруулха, ажахые улам хүгжөөхэ нэгэн шухала арга нүхэсэл болоно. һайнаар лэ ажаллаһан хүн үлүүсэ ехээр урмашуулагдаха зэргэтэй ха юм даа. Энэ зүйлые тон зүб дээрэ тоолоожо, үнэн зүрхэнһөө дэмжэнэбди.

Гадна пенсиин союзна фондодо мүнгэ оруулха гурим, тэрэнэй хэмжээн тухай мүн һанамжаяа оруулмаар дурадхалнууд хэгдэнэ. Союзна фонддо мүнгэ оруулхадаа, сэбэр мүнгэн олзоһоо бэшэ, харин колхоздо абтаһан валовой бүхы продукциин үнэ сэнгһээ тусхай хуби таһалха гээшэ таарамжатай. Колхозой жэл соогоо абаһан продукци артелиин шадалые хүсэд элирхэйлжэ үгэхэ зэргэтэй.

Нарайтай болохо, мүн түрэһэн ажалша эхэнэрнүүдэй тэдхэмжэ албан хаагшад болон хүдэлмэришэдэйхидэ адли байха гээшэнь бүришье болоһоо. Мүнөө үедэ ямар тиимэ илгаа энэ ушарта байба гээшэб.

Партиин Программа дотор хараалагдаһан зорилгонууд маанадай хараа байса ажабайдалдамнай бодотоор бэелжэ байна. Колхозн игуудай пенсионно тэдхэмжые нэгэн адли гуримда оруулхадаа, хүдөө ажахые улам саашань хурдан түргэноор хүгжөөхын түлөө эрид шууд тэмсэжэ байһан колхозн игуудай эдэбхи үүсхэлые, хүсэлэл оролдолгые улам бадаруулна.

Парти, правительствын анхарал оролдолгодо манай «Сибиряк» колхозой бүхы гэшүүд ажал хэрэгээрээ, шэнэ шэнэ амжалтаараа харюусаха байһаниинь дамжаггүй.

Л. МАКСИМОВ.
Түнхэнэй үйлэдбэриин управлениин «Сибиряк» колхозой түрүүлэгшэ.

6,5 миллион шахуу колхозн игууд пенси абадаг болохонь

Колхозн игуудта иимэ пенси үгтэхэ:

ЭГЭЭ БАГАНЬ **12** тух.

ЭГЭЭ ЕХЭНЬ **102** тух.

ГҮН СЭДЬХЭЛЭЙ БАЯР

Ургажа ябаа залуу үетэниие коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ асуудалда парти, правительствамнай саг үргэлжэ халуун анхарал хандуулдаг. Багшанарай ажалые Верховно Соведэй сесси дээрэ нүхэр Н. С. Хрущевой тон үндэрөөр сэгнэһэндэнь гүн сэдьхэлһээ баясанаб. Гүрэн түрын зүгһөө багшанар тухай гаргагдаһан шэнэ анхарал оролдолгын аша харюуда хүсэ шадалаа, мэргэжэл шадабаряа хэмнэнгүй хүдэлхэ дуран хүрэнэ.

Манай интернат һургуули һуралсалай шэнэ жэлдэ муу бэшээр бэлэдхэжэ байнхай. Ерэхэ жэлдэ һургуулидамнай үшөө 70 үхибүүд нэмэжэ һурахань. Тиигэжэ 280 һурагшад, 1-дэхиһээ 8-дахи класс хүрэтэр, сүм гүрэнэй тэдхэмжэ дээрэ һураха, хүмүүжэхэ байна. Иимэ түхэлэй һургуулинууд орон доторнай жэл ерэхэ бүри улам олошоржо байдаг. Ганса энээхэн жэшээ дээрэһээ бодожо үзэхэдэ, манай гүрэн һургуули, үхибүүдэй һуралсал тушаа хэды ехэ хэшээл оролдолго, зөөри хэрэгсэл гаргана бэ даа. Тиихэн урмандань эрдэм бэлиг сэхэтэ, эрхим журамтай, бэе махабад шамбай хүбүүд, басагадые хүмүүжүүлэн, коммунизм байгуулагшадай залуу халаание бэлэдхэхэ гээшэ арадай гэгээрэлэй бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй арюун нангин уялгал.

М. ЯНГУТОВА,
Яруунын аймагай Эгэтын интернат һургуулиин һуралсалай таһагые даагша, РСФСР-эй һургуулиин габьяата багша.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Улаан Оронго» колхозой медпунктын хүдэлмэрилэгшэд (зүүн гарһаа), Л. Каленых, Н. Поликарпова, В. Калинкина гэгшэд Н. С. Хрущевой элидхэлтэй танилсажа байна.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

МАНАЙ ЗОРИГЖОЛ

— Цыцык Бухаевна, шагнаа, дуулаа гүт? — гээд нүхэдни газааһаа дарья табилдаһаар орожо ерэбэ.

Сошоһондоо, «юу дуулаа, яагаа гэлсэнэбта?» гэжэ һураһанаашье мэдэдэнгүй асуужархибаб.

— Бү гайхагты! Юуншье болоогүй. Бидэнэй «салин хүлһэн нэмэхэ болонхой» гэһэн мэдээсэл мэнэ һаяхан радио соносхобол,—гэжэ эдэнэрни шууялдашоо һэн.

Би Хурамхаан нютагта ажаллажа эхилһээр 20 жэл болооб. Энэ үе соо нютагаймнай ажалшадай дунда аргаламжа-һэргылэмжын горитойхон хүдэлмэри хэгдээ.

Манай парти, правительствын зүгһөө арад зоной ажаһуудал улам һайжаруулхын тула саг үргэлжэ анхарал оролдолгын гаргагдажа байдагынь элитэ. Бидэнэй, медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдэй, салин хүлһэ дээшэлүүлхэ гэһэн шэхэнэй шэмэг болоһон мэдээсэл маанадые улам ехээр урмашуулба, баясуулба, шэн габьяата ажалда зоригжуулба. Партиингаа анхаралда манай аймагай медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдэй үнэн сэхэ ажалаараа харюусаха байһандань этигэнэб.

Ц. ХАРПУХАЕВА,
РСФСР-эй, Буряадай АССР-эй габьяата врач.

Баргажан.

СССР-эй зургаадахи зарлалай Верховно Соведэй IV сесси

СОВЕТ ХҮН ТУХАЙ ЛЕНИНСКЭ АНХАРАЛ ОРОЛДОЛГО

СССР-эй зургаадахи зарлалай Верховно Соведэй дүрбэдэхи сесси Москвада хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлэе. Союзай Соведэй болон Национальностьнуудай Соведэй ами амяараа болоһон заседаниинууд дээрэ хуули гаргаха дурадхалнуудые оруулдаг комиссинүүдэй нэмэлтэ элидхэлнүүд июлиин 14-нэй үглөөгүүр зүбшэн хэлсэгдээ. Удаань «Арадай байдал улам һайжаруулха талаар КПСС-эй Программые дүүргэхэ хэмжээнүүд тухай» нүхэр Н. С. Хрущевой хэһэн элидхэлые зүбшэн хэлсэлгэ эхилһэн байна.

Союзай Соведтэ

Колхозн игуудта пенси болон тэдхэмжэ тогтоохо тухай хуули гаргаха дурадхалнуудые оруулдаг комиссиин нэмэлтэ элидхэлые комиссиин түрүүлэгшэ депутат **Г. И. Воробьев** Союзай Соведэй заседани дээрэ хэһэн байна.

Колхозуудай гэшүүдтэ пенси болон тэдхэмжэ тогтоохо тухай КПСС-эй ЦК-гай болон СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дурадхаһан хуулиин проектые Национальностьнуудай Соведэй болон Союзай Соведэй хуули гаргаха дурадхалнуудые оруулдаг комиссинууд али бүхы талаһаань хаража үзөөд, тэрэниие хүсэдөөр һайшаана гэжэ депутат Г. И. Воробьев мэдүүлээ. Колхозно таряашадай ажабайдалда болоһон угаа ехэ социальна шэнэдхэлгые шэнэ хуули батадхажа байна. Энэ хуулиие батлан абаха гээшэ колхозуудай экономикые саашадань дэбжээхэ, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ, колхозн игуудай байдал улам һайжаруулха шухала арга боложо үгэнэ.

Тиихэтэй хамта хуули гаргаха дурадхалнуудые оруулдаг комиссинууд хуулиин проектдэ оруулагдаха зарим заһабаринууд болон нэмэлтэнүүдые депутадуудай үзэмжэдэ табина. Тусхайлбал, ажаллажа байха үедөө гэмтэжэ гү, али ажалай эрхэ байдалһаа уламжалан үбшэлжэ, колхозн игой инвалид болоо һаа гү, али наһа бараа һаань, проект соо хараалагдаһан нормодо орходоо 20 процентээр дээгүүр пенси тогтоохо гэжэ хууляар хараалбал таарамжатай гээд комиссинууд тоолоно.

Пенси абаха эрхэтэй болоһон олон колхозн игууд үшөөл ажал хэжэ шадаха хүнүүд байдаг. Тэдэнэр өөһэдынгөө хүдөө ажахын артельнүүдтэ саашадаа ажаллаха хүсэтэйшье, хүсэл эрмэлзэлгэтэйшье байдаг. Энээниинь шэнэ хуули хараада абана. Хэрбээ пенсионер колхоздо хүдэлөө һаа, хуулиин ёһоор, өөрынгөө ажалай түлөөһэнһөө дулдыдангүйгөөр, пенсиэ хүсэдөөр абаха байна. Пенси түлэхэ талаар энэ хүнгэлэлтые гүрэнэй хүдөө ажахын предприятинуудта хүдэлжэ байһан пенсионер-колхозн игуудта үгэлсэдэг байха гэжэ хуули гаргаха дурадхалнуудые оруулдаг комиссинууд дурадхана.

Тэжээхэ тэдхэхэ хүнөө алдаһан үхибүүдтэ пенси тогтоохо гэжэ хууляар хараалагдана. Харин үхибүүдһээ гадна, наһа бараһан колхозн игой ажал хэжэ шадахагүй эсэгэ бүлон эхэдэ, зарим эрхэ байдалда бүлын бусад гэшүүдтэ пенси үгэлсэдэг байха гэжэ хуули гаргаха дурадхалнуудые оруулдаг комиссинууд һанамжална. Энэ дурадхал оруулхадаа, хэдэ хэлэн ушарта наһа бараһан колхозн игуудай гэр бүлын гэшүүд пенси абаха эрхэгүй, тиимэһээ тэжээхэ тэдхэхэ хүнөө алдахадаа, ажамидаран һууха зөөригүй байдагые комиссинууд анхаралдаа абаһан байна.

Колхозуудай гэшүүдтэ пенси болон тэдхэмжэ тогтоохо тухай хуулиин баталан абтахада, колхозно таряашад энээниие угаа ехэ зоригжолтойгоор угтаха, тэдэнэй ажалай эдэбхи хэшээл бүри дээшэлхэ байна гээд Г. И. Воробьев түгэсхэлдөө хэлэһэн байна.

Украинын ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ депутат **И. П. Казанец** түрүүлжэ үгэ хэлээ. СССР-эй Верховно Соведэй үзэмжэдэ табигдаһан, Н. С. Хрущевой дэлгэрэнгы элидхэл соо найруулан хэлэгдэһэн асуудалнууд бүгэдэ арадай зүгһөө дэмжэгдэхэ гэжэ этигэжэ байһанаа тэрэ элирхэйлэн мэдүүлээ. Юуб гэхэдэ, совет хүн тухай ёһотойл ленинскэ анхарал оролдолгын гаргагдажа байһые эдэ асуудалнууд харуулна.

1956 онһоо эхилэн Украинада ажалшадай салин хүлһэ гуримшуулха хүдэлмэри эхилһэн юм гээд тэрэ онсолон тэмдэглээ. Промышленность, барилга, хүдөө ажахы, транспорт болон бусад һалбаринуудта энэ хүдэлмэри хэгдэжэ дүүргэгдээ. Тэдэндэ 8 миллион хүн гү, али республикын бүхы хүдэлмэришэд болон албан хаагшадай гурбанай хоёр хуби хүдэлдэг юм. Эдэ һалбаринуудта нэгэ хүдэлмэрилэгшын һарын дунда зэргын салин хүлһэн, 1953 оной хитой сасуулбал, 35 процентээр нэмээ.

Колхозно байгуулалтые саашадань хүгжөөхэ хэмжээнүүдэй абтаһанай ашаар колхозуудай экономико нилээд бэхижээ. Тэдэнэр артельнүүдэй наһажаал болоһон гэшүүдые материальна талаар хангаха гаргашын нилээд горитой хубиие өөһэдөө даажа шадаха байна. Нүхэр Н. С. Хрущевой элидхэлэй ёһоор хараалагдаһан пенсиин хэмжээн, пенси абаха наһан, саг зуура ажал хэжэ шадахаяа болиходоо абаха тэдхэмжын хэмжээн, пенсионно хангалгын бусад гуримууд Украинын үндэр наһатай болоһон, мүн ажал хэжэ шадахагүй хоёр миллион тухай колхозн игуудай материальна байдалые һайжаруулха байна.

Гэгээрэлэй, элүүрые хамгаалгын, соёл культурын, коммунальна ажахын, хүн зониие хангалгада сэхэ хабаадалаг бусад һалбаринуудай хүдэлмэрилэгшэдэй салин хүлһэ дээшэлүүлхэ тухай хэлэхэдээ, энэ ушар гансахан Украинада гурба миллион тухай хүдэлмэрилэгшэдэй материальна байдал һайжаруулха гэжэ И. П. Казанец мэдээсээ.

КПСС-эй Ленинградай промышленна обкомой нэгэдэхи секретарь **В. С. Толстиков** трибунын дэргэдэ ерэнэ. Советскэ Союзай зоной байдалые дэлхэй дээрэ эгээн һайн болгохо талаар Советскэ Союзай Коммунис партиин Программа соо табигдаһан угаа ехэ түүхэтэ зорилго жэл ерэхэ тудам бэелүүлэгдэжэл байна гэжэ мүнөө бүхы дэлхэй дээрэ элеэр харагдана гээд тэрэ хэлээ.

Салин хүлһэнэй политикын талаар манай парти ленинскэ хараа шэглэл баримтална гэжэ онсолон тэмдэглэхэ зуураа, совет арадай шэнэ, олон миллион тоото бүлэгэй материальна байдал һайжаруулха хэмжээнүүдэй бэелүүлэгдэхэдэ, гансахан Ленинград болон Ленинградай областьдо 500 гара мянган ажалшадай салин хүлһэн эли бодо нэмэхэ гээд үгэ хэлэгшэ тэмдэглээ.

СССР-эй Верховно Соведэй энэ сесси манай орондо, мүн ондоо тэдэгүүршье ехэ удха шанартай. Манай арад коммунизм амжалтатайгаар байгуулжа байхадаа, шухалын шухала асуудалнуудые шиидхэхэ зам харуулжа үгэнэ. Теэд совет хүнүүд революционно үзэл бодолтой байхаяа болёо гэһэн хабэртайгаар хитад хүтэлбэрилэгшэдэй хэлэдэгынь ямар бодолгүй ябадал болоно гээшэб. Арадай байдал һайжаруулха тухай манай партиин оролдолгые марксизм-ленинизмһээ «хадуурһан» ябадал болоно гэжэ хитад хүтэлбэрилэгшэд тоолоно. Тэдэнэр үгытэй байха гэһэн үзэл баримталаад, иимэ философиие Советскэ Союзда, бусад социалис оронуудта баадхахые оролдоно. Энэ найдабаринь бэелхэгүйл!

Советскэ Союзай Коммунис парти, Н. С. Хрущев түрүүтэй ленинскэ Центральна Комитедынь совет арадые сэхэ, үнэн зүб замаар коммунизм тээшэ хүтэлжэ ябана, энэ замһаа биданиие хэншье хадууруулжа шадахагүй.

— Колхозн игуудта пенси болон тэдхэмжэ тогтоохо тухай, гэгээрэлэй, элүүрые хамгаалгын, мүн бусад һалбаринуудай хүдэлмэрилэгшэдэй салин хүлһэ дээшэлүүлхэ тухай Верховно

(Үргэлжэлэлынь 2-дохи нюуртa)

СССР-эй зургаадахи зарлалай Верховно Соведэй дүрбэдэхи сесси

СОВЕТ ХҮН ТУХАЙ ЛЕНИНСКЭ АНХАРАЛ ОРОЛДОЛГО

(Үргэлжэлэл. Эхиниинь 1-дэхи нюурта).

Соведэй үзэмжэдэ табигдаһан дурадхалнуудые советскэ профсоюзууд хүсэдөөр дэмжэнэ. Эдэ дурадхалнуудые бэелүүлгэдэ профсоюзууд эдэбхитэйгээр хабаадалсаха,— гээд Профессиональна Союзуудай Бүхэсоюзна Центральна Соведэй Түрүүлэгшэ, депутат **В. В. Гришин** мэдүүлээ.

Манай социальна тэдхэмжын гурим тухай нүхэр Гришин дэлгэрэнгыгээр тогтожо хэлээ. Тэрэнэй шухала хубинь гэхэдэ, гүрэнэй социальна страхованиин фонд болоно. Энээниие ажалшадай үргэлөөр хабаадалгатайгаар профсоюзууд эрхилдэг юм.

Хүдэлмэришэд болон алба хаагшадта пенси түлэхэ энэ фондын хэмжээн һүүлшын 10 жэлэй турша соо дүрбэ дахин нэмээд, мүнөө жэлдэ 10 миллиард шахуу түхэриг болоһон байна.

Советскэ социальна тэдхэмжын болон страхованиин гурим хадаа хүн тухай социалис обществын али бүхы оролдолго гаргадаг байһанай эли тодо жэшээ болоно. Социальна тэдхэмжын иимэ гурим нэгэшье капиталис орондо байхагүй, байжа шадаханьегүй гээд депутат онсолон тэмдэглээ.

Колхозникуудта пенси болон тэдхэмжэ түлэхэ гуримай тогтоогдоод байхада, гүрэнэй социальна тэдхэмжын гуримые саашадань үргэдхэхэ байна. Юумэ үйлэдбэрилдэггүй һалбаринуудай хүдэлмэрилэгшэдэй салин хүлһэнэй дээшэлүүлэгдэхэдэ, ажалай түлөөһэ гуримшуулха тухай партиин табиһан зорилго манай орондо гол түлэб түгэсхэгдэхэ.

Верховно Соведэй баталан абаха шиидхэбэриие бүхы совет хүнүүдэй гүнзэгы ехээр һаналаа ханан угтаха байһаниинь сохомтой. Арадай байдал һайжаруулха тухай парти, правительствын оролдолгодо ажалай шэнэ амжалтануудые туйлажа, үйлэдбэриингөө эдэбхи хэшээлые улам дээшэлүүлжэ совет хүнүүд харюусаха гээд нүхэр Гришин мэдүүлээ.

Колхозникууд тухай сельхозартелиин ямар анхарал оролдолго гаргадаг тухай Ставрополиин Благодарненскэ үйлэдбэриин управлениин «Красная звезда» колхозой түрүүлэгшэ, депутат **Д. Р. Чеботарев** хөөрөө. Колхозникуудта түлөөһэтэй амаралта үгтэдэг. Саг зуура ажал хэжэ шадахаяа болиходонь тэдхэмжэ үгтэдэг, һургуулиин наһа гүйсөөгүй үхибүүд колхозой хүүгэдэй саадууд болон яслинуудта түлөөһэгүйгөөр хүмүүжүүлэгдэжэ байдаг. Бэеэ аргалуулха ушартай бологшодто хүдөө ажахын артель санатори болон амаралтын байшанда ошожо амарха хүнгэлэлтэтэй путёвконуудые оложо үгэдэг. Наһажаал болоһон 514, инвалид болоһон 26 хүн колхоздо пенси абадаг. Колхозуудай гэшүүдтэ пенси болон тэдхэмжэ тогтоохо тухай хуули баталан абалга ажал хэжэ шадахаяа болиһон колхозникуудай байдал саашадань һайжаруулгада туһалха, колхозно үйлэдбэриие хүгжөөхэ талаар хүнүүдэй гаргадаг хүсэл эрмэлзэлгые дээшэлүүлхэ гээд үгэ хэлэгшэ саашань мэдүүлээ.

Хүнүүдтэ пенси тогтоолготой холбоотой асуудалнууд тухай хэлэхэдээ, ажалай паспортын түхэлтэй документ бүхы колхозникуудта үгэдэг болохо шухала гээд депутат тоолоно. Тэрээн соо хүнэй бүхы ажалай зам харуулагдаха ёһотой. Иимэ паспорт пенси тогтоохдо гол документ боложо үгэхэ зэргэтэй.

Манай Эхэ оронной бүхы нютагуудта һүүлшын арбан жэлэй туршада баясахаар хубилалтанууд болоо. Бүхы союзна республиканууд ехээр хүгжөө гээд Белоруссиин ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ депутат **Т. Я. Киселев** онсолон тэмдэглээ. Гитлеровскэ булимтарагшадһаа сүлөөрһөөр 20 жэлэй ойе һаяхан тэмдэглэһэн совет Белоруссиин энэ талаар эли тодо жэшээ боложо шадаха байна.

Республика дотор промышленна үйлэдбэриин хэмжээн 1940 онойхитой сасуулбал нёдондо 5,7 дахин, 1953 онойхитой сасуулбал 3,2 дахин нэмэһэн байна. Хүдөө ажахын продукци нилээд ехээр абтадаг болоо. Колхозуудай мүнгэн олзо, хубаагдадаггүй фонд, тэрэшэлэн колхозникуудай ажалай түлөөһэн дээшэлээ. Хүдөө ажахын артельнүүдэй гэшүүдые хаа хаанагүй пенсеэр хангадаг болоходо, тэдэнэй ажалай эдэбхи шэнээр дээшэлхэ, колхозуудай нийтын баялигые арьбадхаха шухала нүхэсэл бии болохо байна.

Манай оронной зүүн талын нютагуудта шэнэ болон боро газар элдүүрилгэ совет арадай байдал һайжаруулха тухай Коммунис партиин анхарал оролдолгын эли тодо жэшээ боложо үгэнэ. Целинэ хизаар хадаа худалдаанда гаргагдаха хүдөө ажахын продукци ехээр абадаг, мүн промышленностьтай хүгжэжэ байһан экономическа район боложо байна гээд Казахстанай компартиин Целиннэ крайкомой нэгэдэхи секретарь депутат **Ф. С. Коломиец** мэдүүлээ.

Н. С. Хрущевой элидхэл соо найруулагдаһан дурадхалнуудые һайшааха зуураа, мүнөө үедэ совхозуудай хүдэлмэришэд болоод байһан колхозникуудта пенси тогтоохоһоо гадна, мүн үндэр наһатай болотороо үнэн сэхээр ажаллаһан гү, али үбшэнэй шалтагаанаар ажал хэхэеэ болиһон, тиигээд колхозуудайнь мүнөө үедэ совхозуудай составта ороһон колхозникуудта гүрэнэй пенси тогтоогдохо ёһотой гэжэ үгэ хэлэгшэ тоолоно. Худалдаа наймаанай болон ажаһуудалай талаар хангалгын предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэдэй түлөөһэн хэһэн ажалайнь хэмжээн болон плангаа шанарһаань дулдыдуулан тогтоогдохо ёһотой. Тиихын тулада иимэ хүдэлмэрилэгшэдтэ класс тогтоожо болохо байна.

Н. С. Хрущевой элидхэл соо табигдаһан асуудалнууд тухай депутат **М. П. Горохова** угаа ехээр һаналаа ханангяар хэлэһэн байна. Тэрэ Рязанска областиин Краснохолмско участково больницые 16 жэлэй турша соо даажа байдаг. Хүдөөгэй ажабайдалые һайн мэдэдэг дээрэһээ хүдөө нютагуудта боложо байһан ехэ хубилалтанууд тухай нүхэр Горохова хөөрөө. Колхоз, совхозуудай олон түрүүшүүлэй нэрые тэрэ дурдаа. Врач байһан тулада эдэ түрүүшүүлэйдэ ошохо зэргэтэй болодог байгаа бшуу. Манай партиин Программые бэелүүлхын түлөө хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд хаа хаанагүй эдэбхитэйгээр тэмсэнэ, коммунизм байгуулха хэрэгтэ эрхим туһа нэмэри оруулна. Тэдэнэр үндэр наһатай болоходоо ядамаргүйгөөр ажаһууха эрхэтэй гэшэ.

Хүн зониие медицинскэ талаар хангалгын улам бүри һайжаржа байһые нүхэр Горохова Рязанска областиин жэшээ дээрэ харуулаа. Һүүлэй жэлнүүдтэ хүдөөгэй медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд өөрынгөө хүдэлмэриие горитойгоор шэнэдхэн табяа, хүдэлмэрилдэг газараа колхоз, совхозуудай үйлэдбэриин участогуудта дүтэлүүлээ.

Колхозуудай гэшүүдтэ пенси болон тэдхэмжэ тогтоохо тухай, арадай ажахын хэдэ хэдэн һалбариин хүдэлмэрилэгшэдэй салин хүлһэ дээшэлүүлхэ тухай асуудалнуудые шиидхэлгэ совет хүнүүдэй ажалай болон политическэ дэбжэлтые шэнээр дээшэлүүлхэ гээд М. П. Горохова мэдүүлээ.

—Салин хүлһэ дээшэлүүлгэ багшын ажалые үндэрөөр сэгнэлгын гэршэ гэжэ манай республикын бүхы багшанарай тоолохо байһанда би этигэнэб гээд депутат **Ф. А. Касараускене** мэдүүлээ. Совет засагай тогтоһонһоо хойшонхи саг соо түрэл хизаарайнгаа соёл культурын ажабайдалай һалбаран хүгжэжэ байһан тухай Литвагай ССР-эй Кайряйска 8 жэлэй һургуулиин энэ багша угаа ехэ дэбжэлтэтэйгээр хэлэһэн байна. Угаа ехэ ойдо—Литвада совет засагай тогтоогдоһоор 25 жэлэй ойе һайндэрлэгдэ литва арад мүнөө бэлэдхэл хэжэ эхилээ, фашис эзэмдэлгэһээ сүлөөрһөөр 20 жэлэй ойе эдэ үдэрнүүдтэ баяртайгаар тэмдэглэжэ байна. Фашис дарлалтаһаа өөрыень абарһан агууехэ ород арадта, бүхы совет арадуудта манай арад хэтэдээ баяр баясхалантайгаар хандадаг байха гээд үгэ хэлэгшэ онсолон тэмдэглээ.

Литвада арадай гэгээрэлэй хүгжэлтэдэ, бүхы соёл культурын ажабайдалай дэбжэлтэдэ туйлагдаһан ехэ амжалтанууд ленинскэ национальна политикатай, олонациональна Совет оронной арадуудай аха дүүгэй хани барисаантай таһаршагүй холбоотой гээд нүхэр Касараускене хэлээ. Буржуазна Литвада 400 мянган хүн үзэг бэшэг мэдэхэгүй, багаар мэдэхэ байгаа, багшанар бэрхэтэй хүсэл эрхэ байдалда хүдэлдэг һэн гээд энэ эхэнэр багша дурдаа. Гурба миллион тухай хүн зонтой энэ республикада мүнөө 600 мянга гаран хүн һурана, залуу үетэниие коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ эрдэм, мэдэсээ болон ажал хүдэлмэреэ зорюулжа шадахэ байһандаа багшанар золтой хубитай байна.

РСФСР-эй Социальна тэдхэмжын министр **Л. П. Лыкова** илангаяа онсолон тэмдэглээ. Колхозникуудые пенсеэр хангаха тухай гол дүримүүдынь Н. С. Хрущевой элидхэл соо найруулан хэлэгдэнхэй. Эдэнь мүнөө үедэ манай обществын хүгжэлтын ашатуһада хүсэдөөр таараладана. Колхозуудай гэшүүдтэ пенси болон тэдхэмжэ тогтоохо тухай хуулиин проект колхозно таряашадай ашатуһада бүрин таараладана. Гансахан Россиин Федерацида дүрбэн миллион үлүүтэй колхозникуудта энэ дороо пенси болон тэдхэмжэ тогтоохо хэрэгтэй болоно. Энэ угаа ехэ хүдэлмэриие эмхитэй наринаар, богонихон болзор соо дүүргэхэ хэрэгтэй гээд нүхэр Лыкова онсолон тэмдэглээ. Пенсиин асуудалнуудай талаар промышленна предприятинуудта, эмхи зургаанууд болон эдэб организацинуудта хүдэлжэ байдаг комиссинуудай һайн дүй дүршэлые хараадаа абалсаха хэрэгтэй.

Колхозникуудта пенси тогтоохо тухай хуулиие бэелүүлхэдээ энэ хэрэгтэ бүхы советскэ, партийна болон профсоюзна организацинуудай, бүхы олониитын анхарал хандуулагдаха ёһотой гээд Л. П. Лыкова мэдүүлээ.

Тэрэшэлэн депутадууд: Волгоградска областиин Рабангска һургуулиин директор Т. А. Королева, Узбекистанай КП-гэй ЦК-гай секретарь **Н. Д. Худайбердыев,** профессор **Б. В. Петровский,** Таджикистанай КП-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь **Д. Расулов,** КПСС-эй XXII съездын нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ **В. М. Кавун,** Эстониин КП-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь **И. Г. Кэбин,** Арменай ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ **А. Е. Кочинян** нүхэр Н. С. Хрущевой хэһэн элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ хабадалсаа.

Национальностьнуудай Соведтэ

Колхозникуудта пенси болон тэдхэмжэ тогтоохо тухай хуули гаргаха дурадхалнуудые оруулдаг комиссиин нэмэлтэ элидхэлые энэ комиссиин түрүүлэгшэ депутат **Н. Зарипова** Национальностьнуудай Соведэй заседани дээрэ хэһэн байна. Колхозой гэшүүдэй социальна тэдхэмжые үндэһөөрнь һайжаруулха гэжэ хуулиин проект хараална гээд тэрэ онсолон тэмдэглээ.

Энэ тэдхэмжэ үндэр наһатай, мүн инвалид болоһон хүнүүдтэ туһалха фондодо колхозуудай өөһэдэйнь оруулһан мүнгэ зөөреэр мүнөө үедэ түлэгдэдэг гэжэ мэдээжэ. Экономическа арга боломжонуудаа хараада абаһан колхоз бүхэн тэдхэмжэ үзүүлхэ хүнүүдые өөһэдөө тодорхойлдог, энэ туһаламжын хэмжээе тогтоодог юм.

Колхозникуудта ондо ондоо янзаар пенси болон тэдхэмжэ тогтоодог ябадалһаа шэнэ гурим ямар илгаатай байхаб гэхэдэ, колхозуудай гэшүүдэй социальна хангалгын гурим бүхы гүрэн дотор нэгэн адли байха гэжэ хуулиин проектээр хараалагдана. Тиихэдэ социализмын шухала гол ёһон—ажалай хэмжээн болон шанарые хараада абан материальна баялигые хубаарилха гурим шууд сэхээр бэелүүлэгдэнэ.

Колхозно үйлэдбэриин ажалшадые социальна талаар хангалгын олон жэлэй дүй дүршэл колхозуудай гэшүүдтэ пенси болон тэдхэмжэ үгэхэ тухай хуулиин проект дотор согсологдонхой гээд депутат Н. Зарипова хэлээ. Энэ талаар бүхы оронной болон союзна республиканудай дүй дүршэлэй бүхы һайн талань зүбшэн хэлсэгдэжэ байһан хуулиин проект соо оруулагданхай. Колхозникуудые социальна талаар хангаха гурим хуулиин проектээр батадхагдаха байна. Энэ хадаа ленинскэ национальна политикын, ССР Союзай бүхы национальностьнуудай ажалшадай хани барисаанай, аха дүүгэй холбооной болон харилсан туһалалсалгын аша үрэ болоно.

Хуули гаргаха дурадхалнуудые оруулдаг комиссинууд хадаа хуулиин проектдэ хэдэ хэдэн заһабари болон нэмэлтэнүүдые оруулха гэжэ һанамжалһан байгаа. Тэдэнь хуулиин проект соо хараада абтанхай.

Союзна республикануудта колхозно хүдэлөөн ондо ондоо үедэ дэлгэрһэн юм гэжэ мэдээжэ. Литвагай, Латвиин, Эстониин республиканууд, тэрэшэлэн Украиныи, Белоруссиин баруун областьнууд бусад республикануудта орходоо хожом СССР-эй составта ороһон байна. Тэрээнһээ гадна олоороо колхоздо орожо эхилэлгэ Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай болоһон дээрэһээ зарим нютагуудта удаарһан байгаа. Эдэ республиканууд болон областьнуудай пенси абахаар наһатай болоһон колхозникуудта пенси тогтоохдо шухала болохо гэжэ хуулиин проектээр хараалагдаһан ажалайнь стаж дутаха байна. Тиимэһээ колхозуудай гэшүүдтэ пенси тогтоохо, түлэхэ гурим тухай дүримые СССР-эй Министрнүүдэй Совет баталан абахадаа, оронной бусад районуудайхида орходоо хожом хүдөө ажахын артельнүүдэй байгуулагдаһан тиимэ республиканууд болон областьнуудай колхозуудай гэшүүдтэ пенси тогтоохо гурим тухай түсгаар ажаглалта хээ һаань таараха байгаа.

Нүхэр Н. С. Хрущевой элидхэл зүбшэн хэлсэлгэ Национальностьнуудай Соведтэ эхилээ. Россиин Федерациин Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо депутат **М. А. Ясновто** түрүүлжэ үгэ үгтөө. Арадай байдал саашадань таһалгаряагүйгөөр һайжаруулха энэ үндэһэн бологшо коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулгаар Советскэ Союзай Коммунис партиин хэһэн эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэри өөрынгөө үрэ дүнгые үгэжэ байна. Энэ хадаа һүүлшын арбан жэлэй дүнгүүдһээ илангаяа элеэр харагдана. Энэ үеые манай арад агууехэ арбан жэл гэжэ тон зүбөөр нэрлэһэн байна гээд тэрэ хэлээ. Оронной экономикодо болоһон үнэхөөрөөл ехэ дэбжэлтые харуулһан үнэмшэсэтэй тоонууд Н. С. Хрущевой элидхэл соо дурдагданхай.

Жэшээлхэдэ, һүүлшын арбан жэлэй турша соо Россиин Федерацида совет засагай тогтоһонһоо хойшонхи бүхы урдахи үе сооһоо гаргагдаһанда орходоо 1,7 дахин ехэ промышленна продукци гаргагдаа. Даабарита тоонуудаар хараалагдаһанда орходоо 30 миллиард түхэригөөр ехэ промышленна продукци долоон жэлэй турша соо гаргаха гэһэн социалис уялганууд амжалтатайгаар дүүргэгдэнэ.

РСФСР-тэ энэ жэлэй түсэб амжалтатайгаар дүүргэгдэжэ байнхай. Москвагай, Ленинградай, Московско, Тульска, Воронежско, Калининска, Магаданска областьнуудай, Удмуртиин автономито республикын ажалшад ажалай гайхамшагта илалтануудые туйлаа. Тэндэхи совнархозуудай промышленность үйлэдбэриин юрэнхы хэмжээнэй талаар долоон жэлэй һүүлшын жэлдэ туйлагдахаар тогтоогдоһон хэмжээндэ хүрэнхэй.

Колхозуудай гэшүүдтэ пенси тогтоохо тухай, гэгээрэлэй, элүүрые хамгаалгын, коммунальна байрын ажахын, худалдаа наймаанай, нийтын эдеэ хоолой, хүн зониие хангалгада сэхэ хабаададаг арадай ажахын бусад һалбаринуудай хүдэлмэрилэгшэдэй салин хүлһэ дээшэлүүлхэ тухай Н. С. Хрущевой элидхэл соо найруулагдаһан дурадхалнуудай ехэ удха шанартай байһан тухай депутат дэлгэрэнгыгээр хэлээ. Эдэ дурадхалнууд ажабайдалһаа гараа, хаһа саг соогоо оруулагдажа, гүнзэгыгөөр үндэһэлэн баримталагдаа. Эдэ дурадхалнууд манай оронной экономико болон соёл культурые саашадань дэбжээхэ ашатуһада бүрин таараладана. Эдэ дурадхалнуудые бүхы совет арад шэнгеэр Россиин Федерациин ажалшад хүсэдөөр һайшаана гээд нүхэр Яснов хэлээ.

Нүхэр Н. С. Хрущевой элидхэл соо найруулагдаһан бүхы дурадхалнуудые һайшааха гээд депутат Яснов һанамжалан хэлэһэн байна.

—Колхозникуудай пенсионно хангалгые һайжаруулхын, гэгээрэлэй, элүүрые хамгаалгын, ажахын бусад һалбаринуудай хүдэлмэрилэгшэдэй салин хүлһэ дээшэлүүлхын тулада КПСС-эй Центральна Комитедэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дурадхаһан хэмжээнүүд ёһотойл революционно удха шанартай, жинрэй ажалша хүн тухай ленинскэ халуун анхарал оролдолго болоно,—гээд Казахстанай компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь депутат **И. Юсупов** мэдүүлээ.

Колхозуудай олзо доход улам ехэ болоожол байдаг. Тиимэһээ эдэ олзоһоонь оруулагдаһан мүнгэ зөөреэр колхозникуудые пенсеэр хангаха хэрэг гол түлэб бэелүүлжэ болохо байһые бидэнэр зүбтэй гэжэ тоолонобди. Жэшээлхэдэ, һүүлшын арбан жэлэй турша соо, нэгэ колхоздо абажа үзэбэл, мүнгэн олзонь дундаар 11 дахин нэмэжэ, жэлэй 827 мянган түхэриг болоһон байна гээд депутат хэлээ.

Соёл болбосоролой талаар республикынгаа ехэхэн туйлалтатай байһаниие депутат харуулна. Тэндэ мүнөө 123 мянган багшанар хүдэлнэ. Революциин урда тээ оройдоо 3 мянган багшанар байһан юм. Тэндэ элүүрые хамгаалха хэрэг шэнээр табигдаа. Энэ ажалда олон мянган мэргэжэлтэд хабаадана. Гансахан Казахстанай элүүрые хамгаалгын хүдэлмэрилэгшэд мүнөө салин хүлһэнэй нэмээд байхада, жэл соо 35 миллион гаран түхэриг нэмэжэ абахань гэшэ.

Манай орон доторхи коммунизмын байгуулалтын амжалтатайгаар ябажа байхада, хүн зоной үдэр үдэрэй хэрэглэмжые хангалга коммунис үзэл сурталһаа хадуурһан ябадал гэжэ хитадай хүтэлбэрилэгшэдэй худалаар хэлэдэгынь даншье уймар тэнэг байна гэжэ нүхэр Юсупов тэмдэглээ.

—Улад зоной хэрэглэмжэ сэхэ хангадаг арадай ажахын һалбаринуудай хүдэлмэрилэгшэдэй салин хүлһэ нэмээд байхада, манай ниислэл хотын ажахын ехэхэн бүлэг хүдэлмэришэд, алба хаагшадай һуудал байдал ехээр һайжаруулха арга олгохо юм,—гэжэ Моссоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ, депутат **В. Ф. Промыслов** тэмдэглэбэ.—Мүнөө Москвада 200 мянга гаран багшанар хүдэлнэ, тэдэнэй дунда миллион хахад багашуулые һургажа, хүмүүжүүлжэ байдаг 40 мянга шахуу хүдэлмэрилэгшэд бии. Ниислэл хотын ажалшадай энхэ элүүр байхын түлөө 150 мянган медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд оролдоно.

Городой ажахын түргэнөөр ургажа байһаниие гэршэлһэн һонирхолтой тоонуудые депутат Промыслов харуулаа. Һүүлэй арбан жэл соо Москвада 24,5 миллион дүрбэлжэн метр байрын гэр, 399 һургуулиин байшан, 27 мянган койкотой больницанууд, 155 мянган һууритай хүүгэдэй саадууд, яслинууд, 2320 шэнэ магазин, нийтын хоолой 1875 предприяти болон бусад баригдаа гэжэ тэрэ хэлэбэ. Энэ жэлдэшье яһала ехэ барилга хэгдэхэ юм.

Литвагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ, депутат **Ю. И. Чепулис** өөрынгөө хүтэлжэ байдаг ажахын амжалта тухай хөөрэбэ. Тэрэнь ажалдаа коммунис ёһоор хандадаг болоһоной, ажалай түрүү арга ониио болон мүнөө сагай машина, техникэ хэрэглэдэг болоһоной ашаүрэ гэшэ. Тэндэ түрүү колхозникуудта амаралта үгтэдэг болоо. Хоёр жэлэй саада тээ болоһон колхозникуудай хамтын суглаан үтэлһэн колхозникуудта пенси үгэхэ тухай шиидхэбэри гаргаһан юм.

Зүгөөр, энэмнай тиимэ нарин һайн бэшэ байшоо гэжэ депутат хэлэнэ. Мүнөө сесси дээрэ табигдаһан шэнэ хуулиин дүрим, заабари колхозникуудай ашатуһада бүримүһэн таараха байна. Колхозой гэшүүдтэ пенси болоод тэдхэмжэ үгэхэ тухай Хуулиие баталха гэжэ нүхэр Чепулис дурадхана.

Үндэр наһатай, мүн ажал хэхэ аргагүй болоһон колхозникуудта пенси олгохо тухай, тэрэшэлэн түрэхэ эхэнэр-колхозникуудта тэдхэмжэ үгэхэ тухай, олон янзын ажалтай хүдэлмэришэд, алба хаагшадай салин хүлһэ ехэ болгохо тухай Хуулиин проект хадаа, яһала олон хүн зондо хамаадаха ушартай,—гээд Татарай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ **А. А. Абдразянов** тэмдэглэбэ. Татарай республикада 300 мянга гаран хүн өөһэдынгөө хубиин олзо доход эли бодо ехэ болгохонь. Баһа ажал хэжэ шадахагүй 170 мянга тухай колхозникууд пенси абадаг болохо юм.

Ташкентскэ областиин «Политотдел» колхозой кукурузашан мэдээжэ бригадир депутат **Любовь Ли** трибунада гараба.

—Нүхэр Н. С. Хрущевой хэһэн элидхэл би сэдьхэлээ ехээр хүдэлгэн байжа шагнааб,—гэжэ тэрэ хэлэнэ.—Тиихэдээ хүн зоной зол жаргал эдлэхэ тухай оролдолгые манай сэсэн мэргэн партиин, манай түрэл правительствын ажал ябуулгада хүтэлбэри болгохо Хуули гаргадаг орон дотор ажаһууһанда ехээр баясааб. Иимэ анхарал оролдолго маанадай зориг бадаруулна.

Мүнөө Узбекистанай хүбэн ургуулдаг газарһаа 3 миллион 600 мянган тонно «сагаан алта» абахын түлөө, мүн таряа талха ехээр ургуулхын түлөө, хүдөө ажахын ашаг шэмэ горитой ехэ болгохын түлөө социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Үнгэрэгшэ жэлдэ манай колхозой мүнгэн олзо 6 миллион түхэригтэ хүрэһэн юм.

Республикынгаа болоод колхозойнгоо ажал хэрэгүүд тухай хөөрэһэн ушарни юуб гэхэдэ, Эхэ оронойнгоо улам ехэ продукци абаха тумаа гүрэмнай үүри баян, үүри хүсэтэй боложо, арад зоной һуудал байдал һайжарха юм гэжэ совет хүнүүд, бидэнэр һайса ойлгонобди. Верховно Соведэй сесси дээрэ хэлсэгдэжэ байһан асуудалнуудые халуунаар һайшаагаад, дэмжэхэ байнаб. Колхозой ажалшад бидэниие энэ ехээр баясуулна,—гэбэ.

Элүүрые хамгаалха министр депутат **С. В. Курашов** үгэ хэлэбэ. Сесси дээрэ табигдаһан асуудалнууд медицинын хүдэлмэрилэгшэд бидэнэртэ түсгаар ехэ удхатай юм гэжэ тэрэ хэлээ. Социалис бүлгэмэй эрхэ байдалда хүнэй хэхэ ажал тухай, мүн энхэ элүүр байха тухай тон адлихан анхарал табидаг юм. Орон доторхи ажахын хүгжэлтэдэ горитой ехэ амжалтанууд туйлагдаһан байгаа һаа, һүүлэй жэлнүүдтэ элүүрые хамгаалха талааршье мүн лэ яһала ехэ туйлалтатай байнабди.

Хүдөөгэй зониие эмнэлгын талаар хангалга һайжаруулха тухай депутат ехэхэн анхарал хандуулба. Тиихэдээ хото городойхи шэнгеэр хүдөөдэ участково амбулаториин туһаламжа үзүүлхэ гэжэ хараалагдана. Ойрын жэлнүүдтэ шэнэ барилгала мүнгэ һомололгые гол түлэб түбэй районно больницануудые томодхолгодо зорюулха хэрэгтэй, тиигэбэл мэргэжэлтэй медицинскэ туһаламжа үзүүлхэ ябадал үргэдхэхэ аргатай болохобди гэжэ министр тэмдэглэбэ.

—Үндэр наһатай болоходоо материальна талаар хангагдаха тушаа совет хүнүүдэй эдлэжэ байһан эрхэ хадаа, социалис революциин туйлай шухала илалтануудай нэгэн болоно,—гэжэ Латвиин ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ депутат **В. П. Рубен** өөрынгөө үгэ соо хэлээ. Тиихэдээ буржуазна Латвида үтэлһэн наһатай таряашадай али тухай ехэ гасалан зоболон үзэдэг байһаниие жэшээ болгон харуулаа.

Совет засаг тогтоһонһоо хойшо байдалнай тад ондоо болонхой. Колхозникуудта пенси түлэхэ тухай асуудал мүнөө дээрээ үшөө хүсэдөөр шиидхэгдээдүй байбашье һаань, республика доторхи колхозуудай хахадһаа ехэнхинь үндэр наһатанда болон инвалидуудта тэдхэмжэ үгэдэг болоо. Республика дотор үтэлһэн наһатанай байха 11 колхозно болон колхозууд хоорондын хамтын байранууд байгуулагдаа.

Нүхэр Рубен республикын колхозникуудта пенси олгохо ябадалтай холбогдоһон хэдэ хэдэн шухала асуудалнуудые табиһан байна.

Национальностьнуудай Соведэй удэшын заседани дээрэ үгэ хэлэһэн РСФСР-эй Гэгээрэлэй министр депутат **Е. И. Афанасенко** мүнөө һургуулиин ажабайдалда бии болоһон шэнэ юумэн тухай хөөрэбэ. Тэрэмнай һуралсалые ашагтай туһатай ажал хэхэ ябадалтай холбоохо гэһэн ленинскэ заршамай үндэһэ һуури дээрэ орон дотороо арадай гэгээрэлые шэнэлжэ табилгын тон зүб байһаниие бүримүһэн гэршэлбэ гэнэ.

Сесси дээрэ хэлсэгдэжэ байгаа Хуулиин проект багшанар тухай парти, правительствын анхарал оролдолго гаргажа байһаниие дахин гэршэлнэ гэжэ тэрэ хэлэбэ. Хүдөөгэй багшанарай салин хүлһые хото городой һургуулинуудай багшанарай салин хүлһэнтэй адлихажа, нэгэн адли ажал хэһэнэй түлөө мүн лэ адлихан түлөөһэ үгэдэг болохо гэшэ тон зүб. Классна хүтэлбэрилэгшэдэй ажалай түлбэриие дээшэлүүлхэ гэжэ хуулиин проект соо хараалагдаһан ушар хадаа, багшанарай хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин али тухай шухала болоод харюусалгатай байһаниие үшөө дахин тэмдэглэнэ.

Һургуулида ябаагүй хүүгэдые хүмүүжүүлхэ хүдэлмэрилэгшэдэй салин хүлһэ горитой ехэ болгохо гэһэн асуудал орон дотороо арадай гэгээрэл дэлгэрүүлхын тулада угаа шухала удха шанартай байха юм гээ.

Нүхэр Н. С. Хрущевой элидхэл тушаа национальностьнуудай Соведэй заседанинууд дээрэ үгэ хэлэлгэн болохо үедэ тэрэшэлэн депутадууд: Украиныи ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо **Г. П. Бутенко,** Витебскэ колхозно-совхозно үйлэдбэриин управлениин парткомой секретарь **Ф. Т. Широких,** Молдавиин ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ **А. Ф. Диордица,** № 2 наймаан жэлэй һургуулиин директор (Сыктывкар город) **Р. Н. Куштанова,** Киргизэй республикын профсоюзуудай Соведэй түрүүлэгшэ **Т. Б. Балтагулов,** врач **З. Ш. Магомаева** (Дагестанай АССР), КПСС-эй XXII съездын нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ **Б. М. Володин** (Карачаево-Черкесскэ автономно область), УССР-эй Ивано-Франковска областиин «Первое мая» колхозой түрүүлэгшэ **Ю. Т. Личун** гэгшэд үгэ хэлээ.

Июлиин 15-да сесси хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлхэ юм.

(ТАСС).

Түрэл орон доторнай

УҺАН ДЭЭГҮҮР ХАЛТИРДАГ ТЕПЛОХОД

Красноярскын судоверфьһээ гүйхэн уһата, шулуутай Ангар мүрэн дээгүүр тамархаар бүтээгдэһэн пассажирска теплоход табигдаба. Тэрэнэй шэнгэжэ ябадаг хубинь оройдоо 65 сантиметр юм. Судоверфиин директор Василий Козьмин АПН-эй корреспондентдэ иигэжэ хөөрөө: Иимэ теплоход манай судоверфьдэ түрүүшынхеэ байгуулагдаба. Теплоходые бүтээхэдээ ехэнхи хубидань алюмини-магниин холисо, пластмасса хэрэглэгдээ. Тэрэ хадаа 2 голтой уһа шададаг түхеэрэлгэтэй Советскэ Союз сооһи ори гансахан судна болоно.

ЗАЛУУ ХИМИГҮҮДЫЕ ОЛООР БЭЛЭДХЭНЭ

Горьковско политехническэ институдай филиалые мүнөө жэлдэ эгээл олон хүн дүүргэжэ гарахань. Гансахан үдэшын таһагта 73 химигүүд дипломно проектнүүдые хамгаалаа. Үдэрэй таһагта һурагшад намартаа шалгалтануудаа бариха юм. Мүнөө 1300 студент институдай химическэ факультедтэ һурана. Намар тээшэ эдэнэй тоо хоёр дахин олон болохо. Городой химическэ техникумүүдтэ гүрэнэй экзаменууд эхилэнхэй. Эндэ 350 хүн дипломуудые абахань. Химическэ үйлэдбэриие автоматизацилха мэргэжэл олоһон түрүүшын бүлэг хүнүүд һургуули дүүргэжэ гараба.

«РОДИНА» РАДИОСТАНЦИИН ДАМЖУУЛГАНУУД

Родина радиостанциин дуудалгын абяанууд үдэр бүри Москвагай сагаар үглөөнэй 9 часта эфир соо хангинадаг. Суудхэдээ тэрэ 6 час дуулдадаг тиихэдээ һүүлшынь дамжуулга 23 часта юм. Дамжуулганууд ород, украин, белорус, латыш, эстон, мүн Дунда Азиин, Закавказиин арадуудай хэлэнүүд дээрэ хэгдэдэг. Дамжуулганууд гадаада гүрэндэ нүүн гарагшадта, сэрэгэй пленнигүүд байһан хүнүүдтэ хэрэгтэй болоно. Радиостанци тэдэндэ Эхэ ороондоо дуратай байхыень хүсэжэ, Советскэ Союзай ажабайдалдахи амжалтануудтай танилсуулдаг. Түрүү прогрессивнэ эмигрантска бүлэгүүдэй, союзуудай, культурно-гэгээрэлэй нэгэдэлнүүдэй, землячествануудай патриотическа ажал ябуулгые улам шангадхалга хадаа радиостанциин гол зорилго юм.

ХОЛЫН ХОИТО ЗҮГТЭХИ АРАДАЙ ТЕАТР

Полярна бүһэлүүрэй саанахи Дудинка городой портын клубай драматическа кружогойхид байгуулагдаһан үеһөө хойшо 20 жэлэй хугасаа соо 65 зүжэгүүдые харуулһан байна. Дудинкада ажаһуугшад Анфиногеновэй «Машенька», Розовой — «Үдэшын эдеэнэй урда тээ», Островскиин «Гэрэлтүүлээшье һаа, шаранагүй» гэһэн пьесэнүүдые хараһан байнад. Һаяшаг уран һайханай коллективтэ арадай театрай нэрэ зэргэ олгогдоо.

ТАДЖИГАЙ МЁД

Таджикистан жэл соо мянгаад тонно мёд худалдаанда гаргадаг юм. Колхоз, совхозуудай мэдэлдэ байһан зүгын зуугаад шэнэ байра хадын хабшалда, голнуудта абаашагдана. Мёд үгэдэг ургамалнуудай элбэг байхадань, 1965 он соо зүгын бүлэнүүдые Таджигай зүгы үсхэдэг газарнуудта 29 мянганда хүргэхэ, харин 1970 ондо тэдэнэй тоо хоёр дахин нэмээгдэхэ болоно.

«АЛДАРТА АЖАЛАЙ ҮДЭР»

Артелиингаа ажахын хүгжэлтэдэ өөһэдынгөө ехэхэн хубитые оруулһан хүндэтэ Халика ба Джига Паизов гэгшэдэй хүндэдэ зорюулагдаһан «Алдарта ажалай үдэрые» Киргизиин КПСС-эй XXI съездын нэрэмжэтэ колхозой ажалшад нилээд үни һанажа ябахал. Колхоз дээрэ ажалай зам һаял гэшхэһэн хүбүүд, басагад Паизовуудые хүндэлэлгын үедэ тэдэниие халуунаар амаршалаа.

(АПН).

РОСТОВ НА ДОНУ. «Россельмаш» заводой бүтээн гаргадаг ууҗам талын ульгам хүлэгүүд — «СК-4» комбайнууд үргэн ехэ оронойомнай зүг бүриин нютаг руу үдэр бүри оло олоороо эльгээгдэнэ. Хүдөөгэй ажалшад энэ маркын комбайнуудые һайшаан магтадаг юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: тус заводой талмай дээрэһээ ашаалагдаад байһан комбайн.

ТАСС-ай фотохронико.

Нүхэр Н. С. Хрущевтой Японой социалис партиин делегаци уулзаа

КПСС-эй ЦК-гай уряалаар Москвада ерээд байһан Японой Социалис партиин делегациин гэшүүд нүхэд Т. Нарита (СПЯ-гай генеральна секретарь, делегациие толгойлогшо), Х. Ямахана, С. Ханю, С. Окада, Т. Тогано, К. Сакураи, И. С. Окамото гэгшэд июлиин 14-дэ КПСС-эй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Н. С. Хрущевтой уулзаа.

Хөөрэлдөөнэй болохо үедэ хоёр партиингаа һонирхожо байһан асуудалнуудаар Н. С. Хрущёв болон СПЯ-гай делегациин гэшүүд нүхэдэй ёһоор һанамжануудаа мэдэлсэжэ абаа. СПЯ-гай делегациин зүгһөө Н. С. Хрущевто хандажа табиһан тодорхой гүйлтанууд бүтэхэ тээшээ үгтэгдөө.

Энэ хөөрэлдөөндэ КПСС-эй ЦК-гай Секретарь Б. Н. Пономарев хабаадалсаа.

Тус хөөрэлдөөн хани ёһоной орһон байдалда үнгэрөө.

Хөөрэлдөөн болоходо КПСС-эй Центральна шалгалтын комиссиин гэшүүн Г. А. Жуков, КПСС-эй ЦК-гай уласхоорондын таһагые даагшын орлогшо Д. П. Шевлягин байлсаа.

КПСС-эй болон РРП-гэй ЦК-гай делегацинуудай хоорондо болоһон хэлсээнүүд тушаа

Июлиин 6-һаа 14 хүртэр РРП-гэй ЦК-гай политбюрогой гэшүүд И. Г. Маурера, Э. Боднэраша, РРП-гэй ЦК-гай политбюрогой гэшүүндэ кандидадууд А. Бырлэдяну, Л. Рэуту гэгшэдһээ бүридэһэн Румыниин Хүдэлмэришэнэй партиин Центральна Комитедэй делегаци Советскэ Союзда хани ёһоор айлшалан ерээд байһан юм.

Москвада ерээд байхадаа, Румыниин нүхэд КПСС-эй ЦК-гай Президиумэй гэшүүд Н. В. Подгорный, А. Н. Косыгин, КПСС-эй ЦК-гай Секретарь Ю. В. Андропов, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн М. А. Лесечко гэгшэдһээ бүридэһэн Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедэй делегацитай хэдэн дахин уулзажа хөөрэлдэһэн байгаа.

Иимэ уулзалгануудай болохо үедэ хоёр талынгаа һонирхожо байһан асуудалнуудаар һанамжануудаа мэдэлсэжэ абаа. Тиихэдээ Совет гүрэнэй болон Румыниин хоорондохи харилсаануудай, Советскэ Союзай Коммунис партиин болоод Румыниин Хүдэлмэришэнэй партиин хоорондохи холбоо барисаа хүгжөөхэ тухай, мүн социалис гүрэнүүдэй хани харилсаанай туйлай шухала асуудалнууд, дэлхэйн коммунис болон хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй ямар байһан тухай, амгалан тайбан байдалай түлөө тэмсэхэ асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдээ.

Һанамжануудаа мэдэлсэжэ абалга туһатай байжа, хани ёһоор, үнэн сэхээр хөөрэлдэһэн орһон байдалда үнгэржэ, бэе бэеэ һайнаар ойлголсохо, Советскэ Союзай, мүн Румыниин Арадай Республикын хоорондохи, Советскэ Союзай Коммунис партиин болон Румыниин Хүдэлмэришэнэй партиин хоорондохи хани харилсаа бэхижүүлхэ хэрэгтэ туһа болоо.

Июлиин 13-да Румыниин Хүдэлмэришэнэй партиин делегациин гэшүүд нүхэд И. Г. Маурера, Э. Боднэраша, А. Бырлэдяну, Л. Рэуту гэгшэд КПСС-эй Центральна Комитедэй Нэгэдэхи секретарь нүхэр Н. С. Хрущевтой уулзажа, үни удаан хөөрэлдөө. Советскэ талаһаа энэ уулзалгада КПСС-эй ЦК-гай Президиумэй гэшүүд нүхэд А. Н. Косыгин, А. И. Микоян, Н. В. Подгорный, КПСС-эй ЦК-гай секретарь Ю. В. Андропов, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн М. А. Лесечко байлсаа.

Экономикын асуудалнууд

100 ҮНЕЭНҺЭЭ — 110 ТУГАЛ!

Плакат-хуудаһан

Эдэ тоонуудые бодожо үзэмөөр

Юуень нюухабибди, Александр Кузьмич Лисенков тухай эндэ элдэбээр хэлсэдэг. Нютагаархидайнь иигэжэ хэлсэые бидэ дуулаа һэмди:

— Александр Кузьмич даруу зантай, сэбэр сэхэ һанаатай, ажалша бэрхэ хүн даа.

Нүгөөдэ заримашуулынь буруу гээшэнь хэлэхэ байшоо:

— Энэ нүхэрнай ехэрхүү зантай болоо.

«Даруу зантай», «ехэрхүү»...— эдэ үгэнүүднай хоёр ондоогоор лэ ойлгогдохоор болоно ха юм даа. Тиибэ яабашье һаа, бидэнэр Сахули Александр Кузьмичай ажаллажа байдаг нютаг хүрэжэ ерээ һэмди. Ерэ ерэһээр нүхэр Лисенковтой танилсажа, тэрэнэй хэжэ бүтээжэ байһан ажал хэрэгтэйнь танилсангаа хөөрэлдөө үүдхэнэбди. Теэд маанадтай хөөрэлдэжэ һууһан Александр Кузьмичай нэгэ шарайда, сэдьхэл бодолдонь тиимэ ехэрхүү зан гаргаха янзын ямаршье үзэгдэл тэрээндэ байгаагүй бэлэй. Нүхэдтэеэ хөөрэлдэхэдөөшье, жаяг заршамайнгаашье талаар багахашье үлүү булуу юумэгүй, харин тон лэ даруу зантай, һайн сэдьхэлтэй, хэхэ бүтээхэ ажалдаа хам ородог, ёһотойл ажалша бэрхэ хүн байшоо һэн.

Теэд ехэрхүү зантай хүн гэһэн үгэ хүүр гэнтэ хаанаһаа гарашоо гээшэб? Юрэ бусаар ааб даа. Лисенковнай ажал хэхэдээ үдэр үнгэргөөд, еһо дүүргээд лэ ябадаг хүн бэшэл. Тэрэ хэжэ ябаһан ажалдаа хамсыгаа шуужа, абьяастайгаар ородог юм. Лисенковой ажаллажа байхыень хараа һаа, урмашаха, бахархахал байхат. Зүгөөр атаархалгамнай ондо ондоо байдаг ха юм даа. Зариман һайн һайханиие хүсэжэ, ажалай арюун зам тээшэ урялдаг, тэрэниие дэмжэдэг. Тиихэдэнь өөдэгүйшүүл тэрээндэнь жүтөөрхэжэ, элдэб эсын хоб жэб тараажа ородог.

Зүгөөр элдэб хоро үһөө үүдхэжэ тарааһан ямаршье хоб хошонууд Александр Кузьмич Лисенковой шударгы бэрхээр, абьяастай ажалаараа олоһон нэрэ алдарые муудуулжа, буруутуулжа яашье шадахагүй. Хурамхаанай совхозой техник-үрэжүүлэгшээр ажаллажа байдаг энэ нүхэрнай жэл бүхэндэ эрхим амжалта туйлажа, нииитынгээ һүрэг малые үсхөөжэ байдаг мэргэжэлтэ. Туйлаһан амжалтань энэл даа. Нүхэр Лисенковой үрэжүүлһэн 100 үнеэд бүриһөө 1961 ондо 113, 1962 ондо 110 тугал абаһан байна.

Жэл бүхэндэ зуу, мянгаадаарнь үнеэдээ һубайруулдаг заримашуулда Лисенковой туйлаһан эдэ һүртэй тоо, баримтанууд ёһотол һургаал болоо үгэхэ зэргэтэй. Тэрэнэй энэ амжалта хадаа гансахан баргажанаархинай бэшэ, мүн республикын олохон ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэдэй һайса бодожо, тоолоожо үзэмөөр хэрэг шуу. Нүхэр Лисенковой дүй дүршэлые ажахы бүхэндэ үргэнөөр нэбтэрүүлхын хойноһоо оролдохо ёһотойбди. Энэ тон шухала удхатай хэрэг болоно бшуу. Үнеэдээ олоор һубайруулхадаа, колхоз, совхозуудай хэды шэнээн ехэ мяха, һү хиидэ алдана гээшэб?! Жэшээлхэдэ, 1963 ондо Баргажанай үйлэдбэриин управлени дунда зэргээр 100 үнеэдһээ 83 тугал абажа, тэдэнэйнгээ 73-иень түлжүүлһэн байна. Тиихэдэ республика дотор зуунһаа 83 тугал абтаад, 68,5-дынь тэнжээгдэһэн зэргэтэй. Республика доторнай үнгэрэгшэ жэлдэ бүхыдөө 20 мянган, Баргажанда 2000-һаа дээшэ үнеэд һубайраа ха юм.

Үнеэдээ олоор һубайруулһанһаа боложо республикын ажахынууд 250 мянган центнер, тиихэдэ Баргажанай үйлэдбэриин управлени 20 мянганһаа дээшэ центнер һү дутуу һааһан жэшээтэй болоно. Энээнэй хажуугаар, һубайрһан үнеэд ажахыда хэды ехэ хии гаргашахэнэ гээшэб?! Тэдэниие түхэреэн жэл соо харууһалхаш, эдеэлүүлхэш. Һубай нэгэ үнеэ жэл соо харууһалһанай түлөө адатынь зуун түхэриг мүнгэн гаргашалагдана. Теэд энэ зуун түхэригнай миин лэ хиидэ хосорно бэшэ гү? Һүншье, тугалшье байхагүй. Тоолоод үзеэл даа. Республика дотор һубайрһан хори мянган үнеэд жэлдээ хоёр миллионһоо дээшэ түхэриг мүнгэ мииитээр һалгааба ха юм. Тиихэдэ Баргажанай үйлэдбэриин управлениин хоёр мянган һубай үнеэд ажахынуудые 200 мянган түхэриг мүнгэнэй гарзада оруулаа бшуу. Иимэ ехэ хэмжээнэй хии гарза хадаа абтаад байһан һү, маханай өөрынь үные хэмгүй ехээр үргэнэ гээшэ.

А. К. Лисенковой иимэ ашагтай дүй дүршэлтэй, тэрэнэй туйлаһан амжалтатай танилсаад байхадаа, дээрэ дурсагдаһан хэды ехэ гарзые огтолон үгы хэжэ шадамаар байна гэжэ элирхэйлжэ үгэнэ. Эдэбхи үүсхэлтэй, оролдосо ехэтэй энэ нүхэрэй дүй дүршэл хадаа һү, мяха абалые эрид дээшэлүүлхэ тон шухала арга нүхэсэл болоно гээшэ.

Нүхэр Лисенковтол адляар олон тугал абаһан байгаа һаа, 1963 ондо республикымнай ажахынууд 90,7 мянган тугал бэшэ, харин 120 мянга гаран тугал абаха байгаа. Тиигээ һаа, үхэрнай 30 мянган толгойгоор олон болохо һэн. Иигэбэл тэрэ жэлдэ аяар 300 мянган центнер һү, 4,5 мянганһаа 9 мянган тонно хүрэтэр мяха ехээр абаха байгаабди.

Ажахы бүхэнэй хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд, һаалишад, техник-үрэжүүлэгшэд Александр Кузьмич Лисенковой ажалай дүй дүршэлые һайса шудалжа, өөһэдтөө нэбтэрүүлжэ шадабал, иимэ амжалта туйлаха байһаниинь лаб бата.

Олоороо хэлсэһэн оншотой

Александр Лисенковой амжалтынь шухала «нюусань» юуб гэхэдэ, гансахан үрэжүүлгын технологиие зүбөөр табиһанһаа дулдыдана бэшэ, харин мал үсхэбэрилхэ хүдэлмэриие зүб гуримаар эмхидхэһэн хэрэг гол зүйлынь мүн болоно. Энээн тушаа Александр Кузьмич иигэжэ хөөрэнэ:

— Нэгэшье үнеэн һубайруулхагүйн тула ганса би өөрөө һанаагаа зободог бэшэ, харин фермын бүхы малшад оролдолгоёо гаргадаг шуу. Һаалишадай, мал адуулагшадай туһалаагүй һаань, техник-үрэжүүлэгшэ гансаараа юушье бүтээжэ шадахагүй. Теэд би эдэнэртээ найдажархёод миин һуудаггүйб, һаалишад, малшадтаяа аб адлиханаар ажалаа хубаалдаад абадаг гээшэб. Минии гол уялгамни гэхэдэ, үрэжүүлгын бүхы хүдэлмэриин эмхидхэгшэнь байхые хүсэдэгби.

А. К. Лисенков иимэ тобшолол хэһээр үниинэй. Александр Кузьмич техник-үрэжүүлэгшэ болохоһоо урид гурбан жэлэй туршада һаамхай үнеэдые адуулдаг байгаа. Малаа һүниндөө адуулдаг ажалтай, мүн фермын тоо бүридхэлшөөршье хүдэлһэн байха. Тиигэжэ бэлшээридэ малаа адуулжа ябахадаа, ямар нэгэн үнеэнэй ототой болоһые хёрхоор адаглажа ябадаг һэн. Үдэшэлэн бэлшээриһээ ерэмсээрээ хэн һаалишанай ямар үнеэнэй ототой болоһые техник-үрэжүүлэгшэ, тэрэ һаалишандань заатагүй дуулгадаг байгаа. «Саг сагтаа, сахилза хүхэдөө» гэдэгтэл, ототой болоһон үнеэ тэрэ дарыдань үрэжүүлхэ гэжэ оролдодог болоһон юм. Энэ хаһыень алдаа һаа, һула һалаха зэргэтэй болоно бшуу. Баһа хэзээ нэгэ ототой болохыень хүлеэгээд лэ һууха баатай бологдохо зэргэтэй.

Һүүлэй һүүлдэ өөрөө техник-үрэжүүлэгшэ болоһон. Тииһэн хойноо, үнеэдээ һубайруулхагүй гэжэ хүсэлбэл, мал адуулагшад, һаалишадтаяа тон дүтын холбоотойгоор хүдэлхэ ёһотой юм байна гэжэ техник-үрэжүүлэгшэ ойлгоо һэн. Тиихэдээ ямар үнеэнэй ототой болоһон ушарые саг дарыдань дуулгажа байхыень һаалишад, малшад бүхэндэ дурадхаһан байгаа. Малай үдэшэлэн бэлшээриһээ ерээд байхадань, техник-үрэжүүлэгшэ тэрэ дороо адуулгашадтай хөөрэлдэжэ, али үнеэнэй ототой болоһые һурадаг, тиимэ үнеэдые тэрэ бэеэрнь үрэжүүлдэг юм. Тиигэжэл фермынгээ бүхы үнеэдые бултанай хиналта доро абажа, саг соонь тэдэнээ ороондо оруулдаг болоо.

Жэл бүхэндэ нэгэшье үнеэ һубайруулангүй тугаллуулжа шадаһан техник-үрэжүүлэгшэ, һаалишад, малшад материальна талаараа һайса урмашуулагдана. Техник-үрэжүүлэгшэ хадаа үрэжүүлэгдэһэн үнеэдэй толгой бүриһөөнь 3 түхэриг 54 мүнгэ абадаг. Тиихэдээ үнеэдэйнгээ ороондо оруулагдамсаарнь тэрэ түлөөһэнэйнгөө 70 процентыень абадаг. Үлэгшэ 30 процентнь бүхы үнеэдэйнгээ лаб хээлитэй болоһыень шалгажа үзөөд байхадань, тэрэнэй дүнгөөр түлэгдэдэг байна. Энээнһээ гадна, техник-үрэжүүлэгшын бүхы үнеэдээ бултыень ороондо оруулжа, хуу тугаллуулхын түлөө эрмэлзэл оролдосотойгоор ажаллахын тулада гурба һарын салингай хэмжээтэй шагнал бии болгогдонхой. Үнгэрэгшэ жэлдэ А. К. Лисенков 179 түхэриг 54 мүнгэнэй иимэ шан абаһан байна. Тиихэдэ һаалишан бүхэн үнеэдээ бултыень ороондо оруулбал, толгой бүриһөөнь гурбан түхэриг мүнгэ абаха болоно. Мүн эдэнэртэ абаһан тугал бүхэндэнь зургаан түхэриг мүнгэн түлэгдэдэг. Мал адуулагшадтань центнер һүнэй хэмжээгээр ажалайнь түлөөһэн түлэгдэнэ. Хэнэйшье мэдэһээр, гүүрһэдэнь үнеэд олоор тугаллабал, һүн ехээр һаагдаха, энээнһээ уламжалан, түлбэриньшье һураггүй дээшэлхэ болоно ха юм.

Дурсагдагша салин хүлһэ түлэлгын гуримые бүри нарижуулжа боломоор. Абтаһан тугалай толгой бүриин түлөө һаалишадта түлбэри үгэнтүй, харин абтаһан тугалайнь амидын шэгнүүрые хараада абабал бүри һайн лэ һэн. Юундэб гэхэдэ, тугалнай ехэ, багатай байдаг шуу. Зарим тугалнууд түрэхэдөө 20—25 килограмм, нүгөөдүүлынь 35—45 килограмм татадаг ааб даа. Мүнөө үелэ энэ ушар хараада абтанагүй. Дүшэшье, хориншье килограмм татаг, хамаагүй, нэгэл янзаар — 6 түхэриг түлэгдэнэ гээшэл! Энэмнай үнэндөө буруу, экономическа талаараа сагааруулагдаагүй бшуу. 20 килограмм шэгнүүртэй тугалые 40 килограмм болоторнь түлжөөхын тулада хэды ехэ гаргаша хэгдэхэ болоноб. Энээндэ сохом лэ нэгэ һара хэрэгтэй, тэжээхын түлөө 150 килограмм эхынь һүн гаргашалагдаха, ехэ ажал хэгдэхэ болонол. Энэ тугал зургаа һаратай болоод байхадаа, 100—120 килограмм шэгнүүртэй болодог гэхэ гү, али 40 килограмм шэгнүүртэйгээр түрэһэн тугалһаа 20—30 килограмм доошоо татаха бшуу. Энэмнай ойлгосотой болоно гээшэ ааб даа. Ехэ шэгнүүртэй тугал абаһан һаалишан бага шэгнүүртэй тугал абагшаһаа ехэ түлбэри абаха болоно ха юм. Тиимэһээ үнеэн бүриһөө тугал абахын түлөө оролдохынгоо хажуугаар, һаалишадай үшөө томо тугал абахын түлөө тэмсэхээр ажалай түлөөһэ зохёохо хэрэгтэй болоно.

Техник-үрэжүүлэгшэдэ үгтэдэг салин хүлһые мүн лэ хубилгамаар болоо. Тэрээндэ нэмэлтэ түлбэри болгон тугал гү, али һү үгэбэл, бүришье таарамжатай. Жэшээнь, 100 үнеэдһээ 105 тугал абаа һаа, тэрэнэйнгээ зуунһаа үлүү гараһан табанай нэгыень, 110 тугал абаа һаа, үлүү гараһан арбан тугал бүхэнэй нэгыень нэмэлтэ түлбэри болгон үгэбэл зохид бэлэй. Энэмнай техник-үрэжүүлэгшын хэһэн бүтээһэн ажалые үндэрөөр сэгнэһэн хэрэг болоно бшуу. 100 үнеэдһээ 100—110 тугал абаха гэһэн хүдэлөөн бүри ехээр, үргэн дэлисэтэйгээр дэлгэрхэ һэн.

Хурамхаанай совхозой дирекци, партком энэ асуудалые зүбшэн хэлсэхэ бэзэ. Тиихэдээ боломоор һаань, таараха руунь мал ажал дээрэ ажаллагшадаа урмашуулхын зорилгоор шухала хэмжээ хараалха аабза гэжэ бодогдоно.

Түрүү технологиин ашаар

Александр Лисенков үнеэдые искусственна аргаар үрэжүүлдэг мэргэжэл шудалхын тулада тусхай һургуули, курсадашье һуралсаагүй юм. Энэ нүхэр имагтал өөрынгөө һайн һанаагаар, үүсхэл оролдолгын ашаар иимэ мэргэжэлдэ һураһан хүн. Александр Кузьмич өөрынгөө мэргэжэл шадабари дээшэлүүлхын түлөө оролдон, хүдөө ажахы тушаа бэшэһэн элдэб ном һудар уншадаг, малай үүлтэр һайжаруулха, тоо толгой олошоруулха талаар бэшэһэн һонирхомоор шэнэ шэнэ юумэнүүдые хуул мэдэһэн лэ байдаг.

Бидэнэр Лисенковһоо иигэжэ асуугаабди:

— Ямар үүлтэрэй бухануудтайбта?

— Фермэдэмнай нэгэшье буха үгы. Бухын үрые малые искусственна аргаар үрэжүүлдэг гүрэнэй Могойтын станциһаа асардагбди,— гэжэ тэрэ харюусана.

— Ямар буханууд хаб?

— 1,7249, 3949 гэһэн номернуудтай байха.

— Эдэнэртнай ямар үүлтэрэй бухануудбэ?

Александр Лисенков фермынгээ үнеэдые үрэжүүлдэг бухануудай шэгнүүр, түрэл гаралыень, ямар классайб гэхэ мэтые маанадта дууһан хөөрэжэ үгэбэ. Энээниень яһала һайшаамаар. Техник-үрэжүүлэгшэ үрэ байнал гээд үнеэдые үрэжүүлдэг бэшэ. Ямар бухаһаа абтаһыень, тэрэнэй ямар байһые, ямар үүлтэрэй тугал абахаяа, хэды шэнээн шэгнүүртэй түрэхэ байһыень сүм мэдэнэ ха юм.

Термос соо хэгдэһэн үрэ хоёр-гурба хоноод лэ фермэдээ асаржа байдаг. Лисенков тэрэ асарагдаһан үрэеэ гутаахагүй, гэмтээхэгүйн тула тон наринаар хадагалжа байдаг.

Лисенковой хүдэлдэг пункт соо ороходо ариг сэбэр, гуримтайшье. Бүхы хэрэгсэлнүүдынь байра байрадаа, аятай зохидхоноор табяатай. Үнеэдэй үрэжүүлэгдэһэн, тугаллаһан саг тэмдэглэдэг журнал, микроскоп болон бусад хэрэгсэлнүүдыень харанабди.

Нүхэр Лисенков үнеэдээ тугаллаһанайнь һүүлээр, үни болгонгүй, искусственна аргаар үрэжүүлхые хүсэдэг. Юуб гэхэдэ, тугаллаһан дарыгаа ототой болоһон үнеэдэй сагые алдажа огто болохогүйнь мэдээжэ бшуу. Үнеэдэй отон сүүдхэ хахадай туршада үргэлжэлдэг. Тиимэһээ һая тугаллаһан үнеэдые хёрхоор хаража, адаглажа ябаагүй һаа, тэрэ үеыень алдажа магад. Тиигээгүй һаа, дахин ототой болохыень хүлеэгдэхэ болоно ха юм. Тэрэ үень хоёрдохёо 18—25 хоноһон хойно ерэдэг. Тиимэ унжагай юумэнэй ушархагүйн тула Лисенков һаалишад, мал адуулагшадтай суг ажаллажа, ототой болоһон үнеэдые саг дарыдань элирхэйлжэ, шалгажа байдаг. Ототой болоһон үнеэдые олоһоной удаа (12 часай һүүлээр), түрүүшын үрэжүүлгэ хэдэг юм. Нэгэ үнеэе отонойнь үедэ хоорондоо 12 час һэлгээтэйгээр — үдэшэ, үглөөгүүр — хоёр удаа үрэжүүлнэ. Тиихэдээ үнеэн бүхэндэ нэгэ удаа 1,5 гү, али хамтадаа гурбан кубическа сантиметр үрэһэ гаргашалдаг.

Техник-үрэжүүлэгшэ үрэжүүлэгдэһэн үнеэдээ тон хёрхоор шалгажа, хаража байдаг. Ушарынь зарим үнеэд хүсэд үрэжүүлэгдээгүй байжа, хоёрдохёо ороондо орохые һанадаг. Лисенковой дүршэлдэ тиимэ ушар тон үсөөхэн үзэгдэдэгшье һаань, һанаагаа табяагүйдэ аргагүй, дахин дахин шалгажа үзэлтэй болодог.

Иигэжэ хүдэлөөд байхадаа, үрэжүүлһэн үнеэдни һубайрхагүй, бултанһаань түл абтаха байха гэжэ бэедээ найдаха ёһотой болоно. Тиимэһээ үрэжүүлэгдэһэн бүхы үнеэдые ректальна аргаар шалгажа үзэхэ шухала. Иимэ шалгалта үнеэдэй үрэжүүлэгдэһэн хойно гурбан һара болоод байхада хэдэг ёһотой юм. А. К. Лисенков гурба һара үнгэрбэ гү гэхэлээрээ, ректальна аргаар шалгалта хэжэ эхилдэг. Иимэ шалгалта үнеэн үрэжүүлэгдээ гү, али үгы гү гэһэн асуудалда тодо харюу үгэдэг. Ректальна шалгалтын дүүрэһэн хойно тусхай акт бэшэгдэжэ, тэрэнэй үндэһөөр абтаагүй 30 процент салингынь техник-үрэжүүлэгшэдэ түлэгдэдэг зэргэтэй. Ямар нэгэн шалтагһаа боложо, зарим үнеэдэй үрэжүүлэгдээгүй байгаа һаань, тэдэниие дахин үрэжүүлхэ болоно.

Техник-үрэжүүлэгшэ, һаалишад, мал адуулагшад үрэжүүлгын хүдэлмэриин дүүрэһэнһээ хойшо үнеэдээ һайнаар адуулхые, эдеэлүүлхые хамтадаа оролдодог. Тугаллаха үнеэдые хайша хэрэгээр харууһалаа, адуулаа һаань, бултанайнь хэһэн хайран ажал хиидэ хосоржо болохо бшуу.

Сахулида, мүн совхоздошье үнеэдые үрэжүүлхэдээ, таатай сагыень оложо, энэ хүдэлмэреэ эмхидхэнэ. Совхозой малшад үнеэдээ үбэлэй үедэ — ноябрь, декабрь, январь, февраль, март һаранuудта түрүүлхые хүсэдэг байна. Үбэлдөө, мүн эртүүр хабартаа түл абадаг болохо эмхидхэл тус совхоздо даам даамайгаар бэелүүлэгдэжэ эхилһэн ушартай. Энэ аргань эгээл һайн, зохид гэжэ тоологдоно. Яахадааб? Үбэл гараһан тугалнууд хабар, зунай дүтэлхэ үеэр һүөөр тэжээгдэхэеэ болинхой, бэеэ хүсэжэ ногоон дээрэ гарадаг байна бшуу. Энэмнай тон шухала зүйл гээшэл. Ногоондо түлжэһэн, таргалһан тугалнууд ондо ороходоо ядахаяа болиһон, шэрхи байдаг.

Нэгэ үнеэнһээ хоёр тугал

Хэнэйшье мэдэһээр, эхирлэдэг үнеэд үсөөн ааб даа. А. К. Лисенковой техник-үрэжүүлэгшээр хүдэлжэ байһан үедэ, 1961 ондо, хэдэн үнеэд эхирлээ һэн. Тиихэдэ тэрэнэй үрэжүүлһэн зургаан үнеэд эхирлэһэн бэлэй. Теэд иимэ ушар хойто жэлнүүдтэнь үзэгдөөгүй юм. Тиимэһээ эбэртэ бодо малай тоо толгойе олошоруулха гээ ха даа, эхирлүүлхэһээ ондоо арга бэдэрхэ бологдоһон байна. Энэнь үнеэдые саг соонь үрэжүүлжэ, түрүүлхэ гэһэн зорилго мүн болоно.

Үнеэн хадаа 285 хоногой туршада хээлитэй ябадаг ааб даа. Тиихэдэ үнеэн бүхэн 18—20 жэлэй туршада түл үгэжэ шадаха. Зүгөөр олон ажахын байдалые хаража үзэхэдэ, үнеэдэй түрэхэ саг болзорынь хоёр дахин хороогдоо гэхэ гү, али дунда зэргээр нэгэ үнеэн 10 жэлэй туршада түл үгэжэ байдаг болоо. Тиимэһээ колхоз, совхозуудта үнеэдые һубайруулангүй байгаа һаа, нэгэ үнеэнһээ арбан жэлэй туршада таһалгаряагүй тугал абтаха, һүн ехээр һаагдаха зэргэтэй.

Тиихэдэ арбан жэлэй туршада үнеэе таһалгаряагүй тугаллуулжа шадабал, 10 тугал бэшэ, харин 12—13 тугал абажа болохо байнабди. Сахули нютагай замай залуурша А. К. Лисенков энээгээрээл алдаршаа, суурхаа ха юм даа. Мэдээжэ замаймнай энэ залуурша жэл бүри 100 үнеэдһээ 110 тугал хүрэтэр абадаг болонхой. Дүй дүршэл дээрэһээнь хаража үзэхэдэ, гүүртынь 6 үнеэн жэлдээ хоёр дахин түрэхэ аргатай болоно. Александр Кузьмичшье тиигэжэ өөрөөшье тоолоно, иимэ амжалта туйлахые оролдоно, эрмэлзэнэшье. 1961 ондо гүүртын 168 үнеэдэй найман үнеэн бүхэнэй нэгэниинь жэлдээ хоёр дахин түрэһэн байна. 1962 ондо 161 үнеэдэй арбан үнеэд бүхэнэй нэгэниинь хоёр дахин тугаллаһан жэшээтэй.

Үнеэдые нэгэ жэл соо хоёр дахин тугаллуулха гээшэмнай мал үдхэхэ талада нэгэ ехэ удха шанартай хэрэг болоно. Энээниие хэрэгсээнгүй, анхарангүй үнгэрхөөр бэшэл. Тооложо үзэхэдэ, хэрбээ Хурамхаанай совхоз мүнөө 1000 үнеэтэй һаа, 10 жэлэй туршада энэ хэмжээгээ үргэлжэлүүлээд байбал, үшөө 2000—3000 тугал нэмэжэ абаха аргатай болоно гээшэл.

Иимэ амжалта туйлаха хэрэгтээшье Александр Кузьмич харгы гаргаба даа. Тиимэһээ Сахули нютагай замай залуурша шэнги үүсхэл оролдолго ехэтэй хүдэлмэришэдые тус совхоздо бүри олон болгохо зорилго табигдаха зэргэтэй. Ажалдаа хам гэжэ, хамсыгаа шуужа ородог түрүү хүдэлмэришэд энэ олон ха. Тус совхоздо техник-үрэжүүлэгшэдэй тушаалда шадамар бэрхэ тусхай хүнүүд дэбжүүлэгдэдэг болонхой. Совхозой нүгөөдэ Шаманска фермэдэ техник-үрэжүүлэгшээр томилогдоһон Иннокентий Михайлович Молчанов гэгшэ үнгэрэгшэ 1963 ондо 100 үнеэн бүриһөө 99 тугал абаһан. Тиихэдэ үүлтэртэ фермын техник-үрэжүүлэгшэ Д. Н. Цивилев 100-һаа 98 тугал абанхай. Мүн тус совхоздо техник-үрэжүүлэгшээр ажаллаһан Анна Григорьевна Рекова 100-һаа 97 тугал абаһан байгаа. Бултаараа Александр Кузьмич Лисенков шэнгеэр ажаллажа, эрхим амжалта туйлахын түлөө шармайн оролдохонь дамжаггүй.

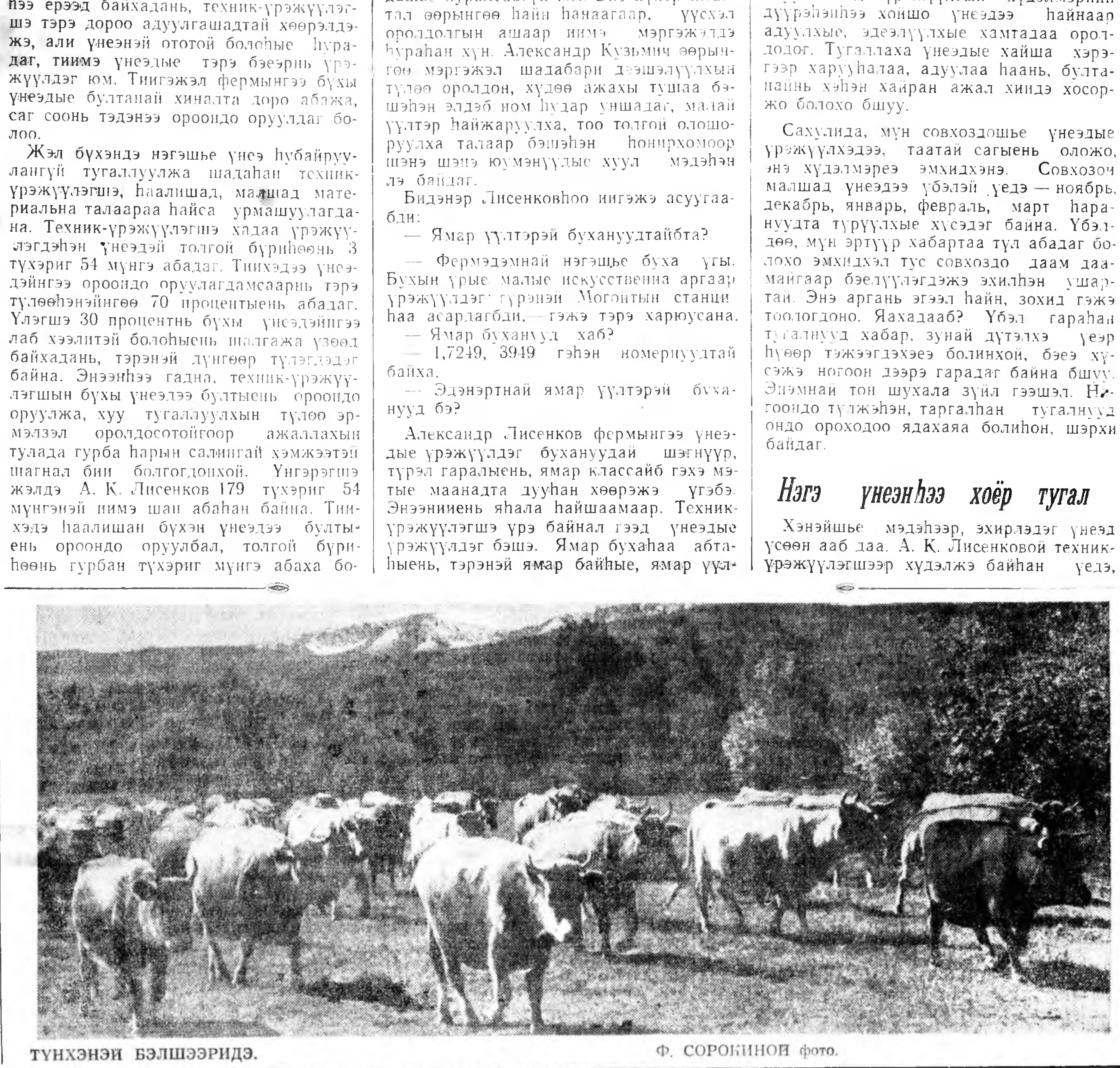
★ ☆ ★

Нииитын һүрэг малай тоо толгойе улам олошоруулха талаар туйлагдаһан энэ амжалта хадаа мал ажалые интенсификациин замда оруулха түрүүшын шухалын шухала шата болоно. Энээн тухай ёһотоор хөөрэлдэжэ, бодого юумэ хэгүй хадаа, интенсификаци гэһэн үгэмнай хүнды торхо сохиһондол хооһон суурян болоод, миин һалашаха зэргэтэйл. Республикымнай колхоз, совхозууд, тэдэнэй хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд, бүхы малшад үхэр малайнгаа тоо толгой олошоруулха гэбэл, мал ажалые интенсификацилгын ёһотой тэмсэлшэ болоһон Александр Кузьмич Лисенковой дүй дүршэлтэй заатагүй танилсажа, өөһэдынгөө ажахыда нэбтэрүүлхэ уялгатай болоно гээшэ.

Т. БАНКУЕВ,
Б. ЦЫРЕМПИЛОВ,
манай тусхай корр.

А. К. ЛИСЕНКОВ.

ТУНХЭНЭЙ БЭЛШЭЭРИДЭ. Ф. СОРОКИНОЙ фото.

УУЛЗАТАРАА БАЯРТАЙ, НҮХЭДНАЙ!

ТАНИЛСАГТЫ:

Цэрэнжавын УЛАМБАЯР

Уран зохёолшо Цэрэнжавын Уламбаяр 1911 ондо Архангайн аймагай Тамир сомоной малшан арадай бүлэдэ түрөө юм.

1936 онhоо уран зохёолоор hонирхожо, олон тоото шүлэг, рассказ, очерк болон бусадшье жанрай зохёолнуудые бэшэhэн, «Энхэ тайбанай манаа», «Тала нютагай басаган», «Хүнэй шанар» гэхэшэлэн повестьнуудые толилуулhан юм.

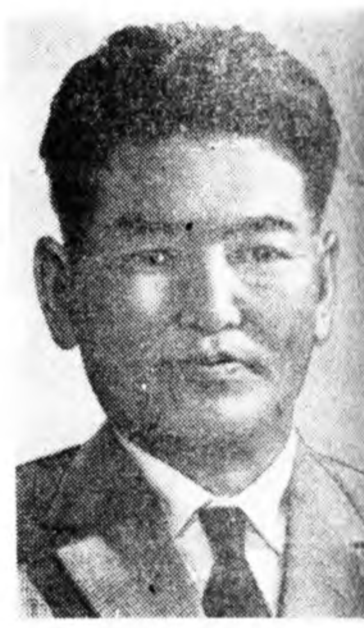
«Энхэ тайбанай манаа» гэдэг повестьнь ород болон бусад хэлэнүүд дээрэ оршуулагдажа, амяараа ном болгогдон гараhан юм. Мүнөө Ц. Уламбаяр шэнэ роман түгэсхэжэ байнхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Улаан Оронго» колхозой гэшүүд сагаан эдеэнэйнгээ дээжые монголой айлшадта барижа байна.

ТАНИЛСАГТЫ:

Санжмятавын ДАШДЭНДЭВ

Уран зохёолшо Санжмятавын Дашдэндэв 1912 ондо Чойбалсан аймагай Дашбалбар сомоной Хунта нуур гэжэ газарта малшан арадай бүлэдэ түрөө юм.

1923 онhоо hургуулида ябажа, партиина болон нийтын ажалда эдэбхитэйгээр хабаадаhан, 1947 ондо Улаан-Баатарай дээдэ партиина hургуули түгэсхэhэн юм. Уран зохёолой ажал 1933 онhоо эхилэн эрхилhэн, «Талын шуурган», «Ушарал», «Шэгээ олоо», «Сувдон гуталай хэрэг» гэхэ зэргэ нилээд олон очерк, рассказ, шүлэг, тэмдэглэл бэшэhэн. Тэрэшэлэн «Туулын тула» гэжэ олондо hайшаагдаhан поэмэ түгэсхөө.

Мүнөө үень С. Дашдэндэв Монголой уран зохёолшодой холбооной секретаряар ажалладаг юм.

БАЙГААЛИИН ХУРИМ

Халуун амисхалта
хүүхэн зунай
Хатуу хойто эхэ
хабар шабганса
Амраг хүбүүн
алтан намартаинь
Айл гэр
болгохогүй гэжэ,
Сэдьхэлгүй хүйтэн
үбэл үгэнтэй
Сээргүй амидаралынь
албадан холбохоёо —
Мүльhэн гэнжээр
хүлижэ абаад,
Мүртэнь саhан
зүүдхэл зүүбэ.
Амраг намараа
жүрөөдэhэн зун
Ами хайрагүй
тэмсэн тулажа,
Мүльhэн гэнжынь
hолболон урадхаад,
Саhан дэгэлынь
тайлажа хаяад.
Эрхэеэ олоhон
баяр дундаа
Эрхим хайрата
намартаа ошохоёо
Набшаhан дэгэлээ
үмдэжэ гараба.
Нармай сэсэгээ
зүүжэ гоёбо.
Нуурай тунгалаг
толи баряад.
Нюур юугээ
заhан хараба.
Хүгжэмшэ хүхын
аялга дахан,
Хүг ниилүүлэн
шубууд жэргээ.
Хүхюу хурим
нигэжэ эхилээ,
Хүүхэн зун
хатаржал гараа.
Жэмэс, эдеэгээ
ганзагадаа хэhэн
Баян намарынь
хүрөөд ерээ.
Жэгтэй арьбан
бэлэг сэлэгынь
Бадаралта зуниинь
угтаад абаа.
Халуун сэдьхэлтэнэй
ханилхы хараад,
Хабар шабганса
уйлгэнажа байба.
Үнэн зүрхэтэнэй
үндэлдэхы үзөөд,
Үбэл үгэн
үрсэгэнэжэ байба.
Хүдэлмэрилшэ хүнhөө
хахасагүйб гээд
Хүүхэн зун
энеэжэл байба.
Ажалша айлhаа
ябахагүйб гээд
Алтан намаршье
баясажал байба.
Залхуу малшанайда
айлшалхам гээд,
Үбэл үгэн
үрсэгэнэжэ ябаба.
Шашаг малшанайхиhаа
hалахагүйб гээд,
Шабганса хабар
шармайн талииба.

М. ЦЭДЭНДОРЖ

ОРОД НҮХЭРТӨӨ

С. УДВАЛ

Ород нүхэрни,
Ород ханимни,
Минии дуран хайра шамда,
Минии дууhан хайра шамда.
Би аабагархан хүүгэд ябахаhаа
хойшо
Аба шэнги hанажа ябааб шамай.
Би ашагүй хүүхэн ябахаhаа
хойшо
Аха шэнги hанажа ябааб шамай.
Эрдэм тээшэ алхахадам,
Эршэ намда үгөөш,
Эсээд ядараад байхадам,
Энеэдээрээ хүхеэгээш.
Ши минии сэдьхэлдэ хайратанш.
Ши минии hэшхэлдэ хүндэтэйш.
Ород нүхэрни.
Ород ханимни.
Ородоорш, монголоорш
Ойлгодогби би шамай.
Агуу дайнда
Адхаhан шуhанайш дуhал,
Арад уласуудта асарhан
жаргал —
Амиды наhандаа хүн мартаха
аал?
Хүрзэ шорой хаяхадааш хүн
Энээн тухай мартадаггүй.
Хүхэ таряа ургуулхадааш хүн
Энээн тухай мартадаггүй.
Хүгжэлтэ ехые амжахадааш хүн
Энээн тухай мартадаггүй.
Һалбара минии хайратай
Һанаха hайхан орон!
Һалбара минии хайратай
Хара, шара үринэртэй орон!
Ород нүхэрни,
Ород ханимни,
Уудам hайхан Монгол нютагтаа,
Уняар шэнгээмэ таладаа
Хэды шэнээн хайратайбиб
Тэды шэнээн шамдаа,
Сэнхир сэлмэг Ородтоо
хайратайб.

Ц. ДОНДОКОВА буряадшалба.

(Энэ шүлэгые С. Удвал Улаан-Үдэдэ ерэhэн үдэрөө бэшээ).

ГУЛАБХАА

Д. СЭНГЭЭ

Гулабхаада бүргэдэй хүсэн байхагүй,
Гулабхаада харсагын зориг байхагүй,
Гулабхаа гургалдайдал гоёор дуулахагүй,
Гулабхаа тугастал hайхан үдэнүүдгүй.
Гэбэшье улайhаа холуур ябадагтань,
Гэмгүй хонгор абари зантайдань,
Гэр hахижа, хүнэй хажууда байдагтань
Гэгээн сагаан гулабхаада хүнүүд дуратайл даа.
Гулабхаа хөөрхэн, гулабхаа номгохон,
Гуламта бүлөөрөө, олоороо ябадагхан.
Гулабхаа—энхэ тайбанай бэлэг тэмдэг,
Гулабхаа эрхэ сүлөөгэй бэлэг тэмдэг,
Гулабхаа—дурлал жаргалай бэлэг тэмдэг,
Гулабхаа—hай hайханай бэлэг тэмдэг.
Хүхэ сэнхир огторгойн агаарта
Хүбэн юумэдэл ниндэн ябахадаа,
Баригдаагүйлби хүнэй гарта.
Баригдахашьегүйб гээд hанаhан байха даа.
Гулабхаа хөөрхэн, гулабхаа номгохон,
Гулабхаа омогтой, гулабхаа домогтой.
Халдашагүй, баригдашагүй гулабхаае
Хамагай түрүүн хүнэй гарта
Баатар Ленин барижа үгөө юм,
Бэлэглэн үгөө юм дэлхэйн арадта.
Хан бүргэдэй даляар жэгүүр хэжэ,
Харсагын зоригоор зүрхэ хэжэ,
Алтан гургалдайн аялга үгэжэ,
Амидарал үнэн хоёрой хүсые бэлэглээ.
Хүсэтэйл гулабхаа, зоригтойл гулабхаа,
Хүндэтэйл хододоо, олонтойл хододоо.
Адарта hүниин бүрхэг харанхыда эсэргүү,
Ада ёрото атом бомбодо эсэргүү,
Асари аюулта дайнда эсэргүү гулабхаа
Арад түмэнэй уряал дэлгэн тараажа,
Хүн сагаан даляа дэбижэ, дабшажа,
Хурдан шуумараар үүлэ hэтэлэн гаталжа,
Үглөөнэй наранай гэрэл туяа руу жүдхэжэ,
Үнэн худалые илан ниидэжэ ябанал даа.
Хүсэтэй гулабхаа, золтой гулабхаа,
Хододоо бидэнтэй, суурхыш хэтэдээ!

Ц. БАДМАЕВ буряадшалба.

Хондын юунииинь hайхан бэ?

Нарлаг Хондын бүтүү ойдо
Нарhан модоной найгаха hайхан.
Найгаhан модоной забhар
сүлөөдэ
Намарай шубуунай наадаха
hайхан.
Набшаhан доогуур шурган
ороhон
Нарнихан голой урасхал
hайхан.
Нам газарай зүлгэ дээгүүр
Набша сэсэгэй дэлгэрхэ hайхан.
Адли hайхан, олон hайханhаа
Ажалша зоной амарха hайхан.
Амаржа сэнгэхын али
hайханhаа
Амраг хоёрой шэбэнэхэ hайхан.

Байшан бариhан тухай

(Шог)

Урдын сагта хэдэн хүн
Уулын үндэрые түшэжэ,
Уhанай hайханиие дагажа,
Удаан hуухаар шиидэлэй.
Бараг дарханиис урижа,
Байшан бариhан бололой.
Толи шэнги сонхотой
Томол гэр бодолой.
Һаруул тэрэ байшандаа
Һанаа амар байhандаа
Аахилан зуниие үнгэргөө,
Алтаншье намарые хүргөө.
Гасалан үбэлэй ерээд,
Гал түлимөөр болоходоиь,
Газаагаа гараад хараhаниинь
Гансаш сусал байбагүй.
Байза ялтайб гэлдэжэ,
Бага ехэгүй бабаналдажа,
Байжа hуужа ядахадаа
Байшангаа эмдээд түлеэл даа.
Хэтэ урдын энэ ябадалай
Хэзээ болоhые мэдэхэгүйб.
Хэб мүрынь лэ дахалайб.
Хэнэй нютаг hэм —
хэлэхэгүйб.

А. ЖАМБАЛДОРЖИЕВ
буряадшалба.

Хүлэгэй хатараар

Жамьян БАЛДАНЖАБОН

Улза голой
Угалза hиилэhэн долгиндо
Уутан сагай
Үльгэр домог соностоно,
Уран hайхан
Уянга дуунайш аялгада
Улад зонойш
Урма зориг бадарна.
Урма зориг...
Улаан тугай налбаан,
Хани нүхэдэй
Халуун зүрхэнэй долгёон
Шинии дууhаа
Шэмэг болон зэдэлнэ,
Шэнэ Монголой
Хүлэгэй хатараар салгидана.
Хүгжэмэй утаhан
Хүлэгэнш жолоо болоно,
Хүнэй зүрхэ,
Хүнэй сэдьхэл хүлгүүлнэл,
Хэтэ мүнхын
Хүдэр гарнуудые холбожо,
Хододоо сугтаа
Хотолон ябахые дууданал.

ТҮРЭЛ АЯЛГА

Сэдьхэлдэ утаhатай монгол аялта
Һэрихэдэм — сээжэдэм,
унтахадам — зүүдэндэм,
Халуудахадам — халхабша,
даарахадам — дулаан.
Хаанаш ябахадам — хайра, уянга.
Халюун талым хангал, ая ганга.
Тэнюун талын сууряан аялга
Тэнгэри дооро ябаа сагтам,
Тэнсэлгүй холоhоо хүсэ залган,
Хамаг бэеым хайран түрэнэ,
Хангай нютагым дайран ерэнэ.
Ирагуу зохид аялга сооhоо
Энэ бэем бүридэhэн шэнгил.
Ябаха хүл, сэдьхэхэ оюун,
Ямарш дабаанда тогтохогүй жолоо —
Яhа хайрама түрэл аялгам болоол!

Сэлмэг үдэрэй наран доро

Уулынга оройhоо харахадам, «Улаан Оронгын» гоё гэзэшэнь, — гэhэн хаа хаанагүй мэдээжэ дуунай аялга Улаан-Үдын хүдөөгэй аймагай «Улаан Оронго» колхоздо дүтэлэн ерэхэдэ, hанаанда заабол ороодхидог. Элбэгэй дээжэ сагаан эдеэ бариhан Улаан-оронгынхид сэлмэг үдэрэй наран доро Монголhоо ерэhэн хүндэтэ айлшадаа угтажа байба.

— Уулынтнай оройhоо харахада, үнэхөөрөөшье гоёл нютаг байна даа,— гэжэ Монголой уран зохёолшо Сэнгиин Эрдэнэ гараа барилсаха үедөө тэмдэглэбэ.

Монголой литературын долоон хоног үнгэргэхэеэ Буряад орон ерэhэн хүндэтэ айлшаднай тэрэ үдэртөө артелиинь ажахытай тодорхойгоор танилсаhан байна. Тэдэниие колхозой теплицэ илангаяа ехээр hонирхуулаа.

Үдэшэлэн «Улаан Оронгын» шэнэхэн хоёр дабхар клуб соо колхозниигууд олооро суглараад, монгол айлшадаа альга ташалгаар угтаба.

— Манай арадуудай хани барисаанай гэршэ болоhон эдэ халуун уулзалганууд, танай дүй дүршэлтэй, ажахытай танилсалганууд бидэндэ ехэ аятай үзэгдэнэ, хэзээш мартагдахагүй,—гэжэ делегациие толгойлогшо С. Удвал хэлээ.

Һүүлдэнь монгол, буряад уран зохёолшод өөhэдынгөө шүлэг, зохёолнуудые сугларагшадта замхашагүй альга ташалган доро уншажа үгөө.

Түгэсхэлдэнь колхозой уран hайханай самодеятельностиин эдэбхитэд айлшадгаа hонирхолтой концерт харуулаа. Концертдэнь монгол айлшаднай хабаадалсаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Монголой айлшад Ленинэй ордено ЛВРЗ-дэ.
Ф. СОРОКИНОЙ фото.

ДЭЛХЭЙН ОЛОНИИТЫН ГОЛ АНХАРАЛ ХАНДУУЛБА

СССР-эй Верховно Соведэй IV сесси дээрэ Н. С. Хрущевой хэhэн элидхэл тухай хилын саана юун гэжэ бэшэнэб

СССР-эй Верховно Соведэй сесси дээрэ СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущевой хэhэн элидхэлые хилын саанахи олониитэ үгаа ехээр hонирхожо уттаа. Энэ документ тухай хари түрэнүүдэй газетэнүүд, радио болон телевидени дэлгэрэнгыгээр бэшэхэдээ, СССР-эй эд хэрэгсэл үйлэдбэрилгын болон гүрэнэй олзо доходой ехээр нэмэжэ байhаниие, совет хүнүүдэй ажаhуудалай улам hайжаржа байhыень тэмдэглэнэ.

ГДР

«Арадай hуудал байдал улам hайжаруулха талаар КПСС-эй Программые бэелүүлхэ хэмжээнүүд тухай» СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущевой хэhэн элидхэл тухай Германиин Демократическа Республикын түбэй хэблэл газетэнүүд бүхыдөө гол шухала болгон бэшэнэ. Энээн тухай газетэнүүд томо томо гаршагуудтай мэдээсэлнүүдые хэблэхэдээ, «Нейес Дейчланд» гэжэ газетэ «Совет ороной коммунис партиин болон правительствын хараалан табиhан, мүн арад зоной hуудал байдал улам hайжаруулха тушаа Н. С. Хрущевой элидхэл соо табигдаhан хэмжээнүүд хадаа Советскэ Союз доторхи коммунизмын материально-техническэ үндэhэ hуури тодхохо амжалтанууд дээрэhээ үндэhэлэнхэй» гэжэ тэмдэглэнэ.

СССР-эй экономическа болоод соёл болбосоролой хүгжэлтэ тухай Н. С. Хрущевой харуулhан тоо, мэдээнүүдые тунхаглахадаа, энэмнай Совет ороной ажалшадай элитэ ехэ амжалта туйлажа байhанай эли тодо үльгэр жэшээ гээшэ гээд газетэнүүд заана.

БОЛГАРИ

«Арад зоной hуудал байдал hайжаруулха гээшэ эгээн шухала зорилго», «Совет ороной арад зон КПСС-эй Программа эрид шууд бэелүүлнэ» гэhэн томо томо гаршагтайгаар Болгариин түбэй газетэнүүд СССР-эй Верховно Соведэй сесси дээрэ Советскэ правительствые толгойлогшын хэhэн элидхэлэй гол удхыень абажа тодорхойгоор бэшэнэ.

Колхозниигуудта пенси болоод тэдхэмжэ түлэхэ болоhон тухай, мүн гэгээрэлэй, элүүрые хамгаалгын, гэр байрын-коммунальна ажахын, худалдаа наймаанай, нийтын эдеэ хоолой, мүн улад зониие хангадаг бэшэшье hалбариин хүдэлмэрилэгшэдэй салин хүлhэ дээшэлүүлхэ тухай элидхэл соо хэлэгдэhэн зүйлнүүдые газетэнүүд онсолон тэмдэглэнэ.

ИНДОНЕЗИ

СССР-эй Верховно Соведэй сессиин нээгдэhэн тухай Москваhаа абтаhан мэдээсэлнүүдые Индонезиин газетэнүүдэй редакцинуудта Антара гэжэ агентство тараажа үгөө. Тэрээн соо КПСС-эй ЦК-гай Нэгэдэхи секретариин сесси дээрэ хэhэн элидхэлhээ тоо, баримтанууд абтажа харуулагдана.

Совет гүрэн өөhэдынгөө улад зоной hуудал байдал hайжаруулха гээшэ эгээн шухала зорилго гэжэ тоолодог юм гэжэ Н. С. Хрущевой хэлэhэн үгэнүүдые тэрэ мэдээсэл соо тусгаар тэмдэглэнэ. СССР доторхи экономико, соёл болбосоролой үзэгдөөгүй ехээр өөдөө дэбжэжэ байhан тухай, гүрэнэй олзо доходой улам ехэ болоjо байhан тухай, арадай гэгээрэл болоод элүүрые хамгаалгын талаар Совет ороной туйлалтанууд тухай гэршэлhэн тоо, баримтануудые тус агентство харуулжа бэшэнэ. Совет ороной таряашан зоной пенси абадаг болохо тухай, мүн ажалшадай салин хүлhэ нэмэхэ болоhон тухай эндэ хэлэгдэнэ.

США

Н. С. Хрущевой элидхэл тухай мэдээсэлнүүдые Нью-Йоркын газетэнүүд «Мүнөө болоjо байhан шухала ушаралнууд» гэhэн гаршагтайгаар тунхаглаа. «Кремлиин ехэ ордон соо премьер Хрущев 3 час хахад саг соо хэhэн элидхэл соогоо совет хүнүүдэй hуудал байдал hайжаруулхын тулада зорюулагдаhан дэлгэрэнгы хэмжээ ябуулганууд тухай соносхобо» гэжэ «Нью-Йорк Таймс» газетэ бэшэнэ.

Хоёр ондоо байгуулалтын экономическа талаараа урилдаха арга боломжо тухай Советскэ правительствые толгойлогшын хэлэhэн үгэ хүүрнүүдые «Нью-Йорк таймс» газетын Москвагай корреспондент Генри Тэннер тусгаар тэмдэглэжэ дамжуулhан байха юм. «Советскэ Союз Америкын Холбоото Штадуудтай амгалан байдалда экономическа талаараа урилдаанда ахижа гараха юм гээд Хрущев уттуулан хэлэнэ», гээд корреспондент бэшэнэ. Экономикоёо хүгжөөхэ, улад зоной hуудал байдал hайжаруулха гээшэ Советскэ правительствада эгээн шухала үг зорилго болохо юм гэжэ Хрущев хэлээ гэнэ.

Газетэнүүд, радио болон телевидени Советскэ Союз дотор колхозниигуудта пенси болон тэдхэмжэ үгэдэг болохоёо байhан тухай совет хүнүүдэй ехэхэн бүлэгтэ салин хүлhыень нэмэхэеэ байhан тухай Америкын улад зондо дуулгана.

СССР-эй арад зоной hуудал байдал hайжаруулха тушаа Советскэ правительствын абаhан энэ горитой ехэ шэнэ хэмжээнүүд тухай дуулахадаа, Америкын арад зон ехээр hонирхожо байнхай.

ИНДИ

Экономическа талаар амгалан байдалда урилдахадаа социализмын капитализмые заатагүй ахижа гараха байhанда найданабди гэжэ СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын хэлэhэн үгэнүүд, мүн тэрэшэлэн Советскэ Союз доторхи эд хэрэгсэл үйлэдбэрилгын болон гүрэнэй олзо доходой яhала ехээр ургажа нэмэжэ байhан тухай элидхэл соо хэлэгдэhэн тоо, баримтануудые эндэхи газетэнүүд томо томо гаршагтайгаар тунхаглаhан байна. Тиихэдээ Совет ороной хүдөөгэй ажалшадай hуудал байдал саашадаа hайжаруулха хэрэгтэ туhа нэмэри болгохо гэжэ колхозниигуудта пенси түлэхэеэ байhан тухай Н. С. Хрущевой хэлэhэндэ хэблэл газетэнүүд анхаралаа ехээр табина. Ажалшан зониие материальна талаар урмашуулха тухай Ленин багшын хэлэhэн захяа заабариие нариинаар сахихада, СССР-эй хүдөө ажахын үйлэдбэрилгын улам дэбжэхэ байhанда этигэнэбди гэжэ Советскэ правительствын толгойлогшын хэлэhэниие газетэнүүд тусгаар тэмдэглэнэ.

ОАР—ЙАР-ай хоорондо хэлсээн баталагдаа

КАИР, июлиин 14. (ТАСС). Арабуудай Нэгэдэмэл Республикын президент Насер, мүн Йеменэй Араб Республикын президент Салляль хоёр хамтадаа зүбшэн хэлсэхэ совет байгуулха тухай хэлсээ баталжа, үсэгэлдэр тэрээндэ гараа табяа.

Тэрэ хэлсээнэй ёhoop, хамтын Соведтэ ОАР-ай, ЙАР-ай президентнүүд, тэрэшэлэн хоёр ороной бэшэшье хэлэн түлөөлэгшэд оролсохо юм. Тиигээд тэрэнь хоёр оронойнгоо нэгэдэл бэхижүүлхын тулада, шухала хэрэгтэй хэмжээнүүдые абаха, арга боломжонуудые шэнжэлэн үзэхэ политическэ, сэрэгэй, экономическа, социальна болон культурна талаар тэдэнэй ябуулха политика түсэблэхэ, мүн таарулан зохёохо зорилготой юм.

Энэ хэлсээнэй ёhoop, хэдэ хэдэн хамтын зургаанууд бии болгогдохонь. Тэрэ тоодо политическэ, экономическа, соёл болбосоролой, информациин комитедүүд, нэгэдэмэл сэрэгэй командовани байгуулагдаха юм. Нэгэдэмэл командовани хадаа хоёр оронойнгоо сэрэгүүдые hургаха хангаха хэрэг тааруугаар ударидаха, сэрэгэй үедэ оперативна түсэб зохёон табиха, тэрэнэй бэелүүлгын хойноhоо хинан хараха, тэрэшэлэн дайн сэрэгэй болоод байхада гү, али тиимэ аюулай тохёолдоhон сагта шухала хэмжээнүүдые абаха зэргэтэй.

Энэ хэлсээн хоёр талаhаа засагай газарта баталагдаhанайнь hүүлээр хүсэндөө ороxo юм.

Хилын саанаhаа

Хуушан үзэлөө баримталhаар

БОНН, июлиин 14. (ТАСС). ФРГ-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр Шредер гэгшэ ядерна буу зэбсэг абахын түлөөдэ Бонндо таарууу зохид арга олохо ФРГ-гэй хабаадалгатайгаар олон янзын ракетно-ядерна хүсэнүүдые түргэнөөр байгуулха хэрэгтэй гэжэ дахин хэлэбэ.

Баруун Германиин телевиденеэр үгэ хэлэхэдээ, НАТО-гой ракетно-ядерна флотдо хабаадахаяа байhаниие буруушаажа Советскэ правительствын хэhэн мэдүүлгэ хадаа ФРГ-гэй дотоодын хэрэгүүдтэ хамаархагүй ушарhаа буруушаагдаха ёhотой гээд Шредер мэдүүлбэ.

Редактор
Ц. О. ОЧИРОВ.

БУРЯАД ҮНЭН
4 дэхи нюур.
1964 оной июлиин 16.

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица Ленина, 35. Телефоны: редактора—23-67, зам. редактора—38-42, зам. редактора—35-81, секретариата—27-37, отделов: сельскохозяйственного производства и партийной жизни—47-59, 35-14, промышленного производства и партийной жизни—48-89, 33-61, корректорская—35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: идеологического—24-74, советского строительства и быта—34-93, расселькоров и писем—25—41, 38-30, информации—32-74 и переводов—34-05.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров Бурятской АССР.
Н00167. Зак № 705.